

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

**ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ*

20 квітня 2022 року

м. Херсон

Херсонський державний аграрно-економічний університет
Тбіліський державний університет, ім. Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет Молдови (м. Кишинів, Республіка Молдова)
Державна вища професійна школа (м. Конин, Польща)
Qingdao Agricultural University (район Ціндао і Лайян провінції Яньтай провінції
Шаньдун, Китай)
Інститут рису Національної академії аграрних наук України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Уманський національний університет садівництва
Полтавський державний аграрний університет
Подільський державний університет
Публічне акціонерне товариство «Райффайзен банк Аваль»
Херсонська обласна організація «Спілка економістів України»
Головне управління Пенсійного фонду України в Херсонській області
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ

ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

ТОМ 1

20 квітня 2022 року

м. Херсон

УДК 330.341.1:658

Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку: Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Том 1 (м. Херсон, 20 квітня 2022 р.). Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2022. 244 с.

У збірнику тез доповідей опубліковано результати наукових досліджень з актуальних проблем сучасного інноваційного підприємництва, аналізу перспектив розвитку біржової торгівлі, організації та ефективного управління торговельною діяльністю. Висвітлено проблеми розвитку інноваційного підприємництва та торгівлі в Україні. Досліджено сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні, інноваційно-інвестиційні напрями розвитку підприємницької та торговельної діяльності. Визначено актуальні аспекти обліково-фінансового забезпечення діяльності підприємницьких структур.

Призначено для науковців, здобувачів вищої освіти, фахівців підприємницької, торговельної та біржової сфери, підприємців, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. а також становить науковий інтерес для всіх, кого цікавить окреслене коло проблем.

*Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст матеріалів,
що опубліковані у збірці.*

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ
25030, Україна, м. Кропивницький, Університетський проспект, 5/2
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
економічний факультет, кафедра економіки та фінансів
e-mail: economic.ksau@gmail.com

© ХДАЕУ, 2022

© Колектив авторів, 2022

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

КИРИЛОВ Юрій – д.е.н., професор, ректор, Херсонський державний аграрно-економічний університет;

ГРАНОВСЬКА Вікторія – д.е.н., професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи, Херсонський державний аграрно-економічний університет;

АВЕРЧЕВ Олександр – д.с.-г.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності, Херсонський державний аграрно-економічний університет;

КРИКУНОВА Вікторія – к.е.н., доцент, декан економічного факультету, Херсонський державний аграрно-економічний університет;

ПИЛИПЕНКО Катерина – д.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету;

МІСЮК Микола - д.е.н., професор, заслужений економіст України, директор Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів Подільського державного університету;

ЧЛОЧІ Рафаел - д.е.н., професор, декан факультету економічного інжинірингу та бізнесу Технічного університету, Молдова;

ЧЕРНЯВСЬКА Тетяна - д.е.н., професор Державна школа в Коніні, Польща;

ПРОКОПЧУК Олена - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва;

АРТЕМОВА Тетяна - д.е.н., професор ДУ Інститут економіки та прогнозування НАН України;

ДУДЧЕНКО Володимир – д.е.н., член-кореспондент НААН, директор Інститут рису Національної академії аграрних наук України;

БАРАБАШ Леся - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Танклевська Н.С. – завідувач кафедри економіки та фінансів, д.е.н., професор,
Херсонський державний аграрно-економічний університет;

Бойко Л.О. – к.с.-г.н., доцент кафедри економіки та фінансів, Херсонський
державний аграрно-економічний університет;

Карнаушенко А.С. – к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів, Херсонський
державний аграрно-економічний університет;

Повод Т.М. – к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів, Херсонський
державний аграрно-економічний університет;

Морозова О.Г. – к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів, Херсонський
державний аграрно-економічний університет;

Нікітенко Н.С. - к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів, Херсонський
державний аграрно-економічний університет;

Ярмоленко В.В. - асистент кафедри економіки та фінансів, Херсонський державний
аграрно-економічний університет

ЗМІСТ

	Стор.
<i>Бойко Л. О. Бойко В. О.</i> ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	7
<i>Зубаха А. О., (Науковий керівник - к. е. н., доцентка Губіна Г. Л.)</i> УКЛАДАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ РЕАЛІЇ	10
<i>Пономаренко О. Г.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	13
<i>Мурзак М. А., Щербина О. В.</i> ЕЛЕМЕНТИ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	16
<i>Ковальов Д. В.</i> ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: МОТИВИ, МАСШТАБИ, НАСЛІДКИ.	20
<i>Черненко Н. І.</i> ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ПІДГРУНТЯ МАЙБУТНЬОЇ СТАБІЛЬНОСТІ	23
<i>Балджи М. Д.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ПРИ ПЕРЕГЛЯДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	27
<i>Боліла С. Ю.</i> СПОЖИВЧА ПОВЕДІНКА ЯК ФАКТОР ОБГРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ В ПІДПРИЄМНИЦЬКОМУ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩІ	28
<i>Нікітенко К. С.</i> ВЕДЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	31
<i>Кучеренко С. Ю., Леваєва Л. Ю.</i> ТІНЬОВА ЗАЙНЯТІСТЬ В УКРАЇНІ	35
<i>Барабаш Л. В.</i> ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПОДАТКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	38
<i>Романюк І. А.</i> РОЗВИТОК СИСТЕМ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	40
<i>Аверчева Н. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА	42
<i>Олексенко А. К., Пилипенко К. А.</i> ДОХОДИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: ЇХ СУТНІСТЬ ТА ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ В ОБЛІКУ	46

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

<i>Ігнатенко М.М., Мармуль Л.О.</i> РОЛЬ ІНФРАСТРУКТУРИ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	49
<i>Боровік Л.В.</i> ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОРУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	51
<i>Бойко В. О.</i> ШОКОЛАДНИЙ ТУРИЗМ – СВЯТО ГАРНОГО НАСТРОЮ	55
<i>Карнаушенко А.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СТРАХУВАННЯ	58
<i>Мухіна І.А., Шерстюк В.В.,</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	62
<i>Артёмова Т. І.</i> ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ГЕНЕРАТОР НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	65
<i>Петренко В. С., Мельникова К. В.,</i> ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БАНКІВ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	69
<i>Винтовкіна В. В. (Науковий керівник - д.е.н., доцентка Петренко В. С.)</i> ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	71
<i>Артищенко К. В. (Науковий керівник - д.е.н., доцентка Петренко В. С.)</i> ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	74
<i>Мороз В. В. (Науковий керівник - д.е.н., доцентка Петренко В. С.)</i> ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	77
<i>Lutsenko Yu. (Supervisor - Doctor of Economics, Associate Professor Petrenko V.)</i> INDICATORS OF MOVEMENT OF PERSONNEL OF THE ENTERPRISE	80
<i>Томницький І. А. (Науковий керівник - к.е.н. Карнаушенко А. С.)</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН	83
<i>Березка І. В. (Науковий керівник - к.е.н. Карнаушенко А. С.)</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ	85

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Бойко Л. О. к.с.-г.н., доцент

Бойко В.О., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Війна, яку розпочала росія проти України, завдала масштабних руйнувань цивільній інфраструктурі. Через активні бойові дії на території більшості міст та сіл південно-східного регіону уціліли заводи, фабрики, малий та середній бізнес почав докладати максимум зусиль для відновлення роботи в усіх можливих формах.

17.03.2022 уряд оголосив програму переміщення бізнесу, зобов'язуючись надати безкоштовний переїзд, необхідні виробничі приміщення та допомогу з переміщенням працівників. П'ять західних регіонів також пропонують регіональні програми переїзду.

Станом на 28.03.2022 до Мінекономіки надійшло 1164 заяви про переміщення, 108 підприємств було переміщено, 50 – у процесі, знайдено 377 нових локацій для бізнесу. Деякі з переміщених підприємств були досить великими (для переміщення одного з них знадобилося 140 вагонів). Окрім офіційних зобов'язань, міністерство допомагало підприємствам у підключенні до інженерних мереж та навіть у пошуку клієнтів.

Уряд також затвердив низку програм, спрямованих на фінансову підтримку бізнесу через банківські кредити. Статистики поки немає, але наші респонденти в державних банках підтверджують, що кредити вже видаються «значній кількості клієнтів» у сільському господарстві, різноманітним МСП та більшому бізнесу (хоча програми охоплюють і приватні банки):

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Розширена програма «5-7-9%» – усі раніше створені бізнеси, більшістю бенефіціарів яких є українці, можуть отримати до 60 млн грн під відсоткову ставку 0%, яка після війни буде збільшена до 5%. Інвестиційні позики та позики рефінансування видаються на термін до 5 років, а фінансування оборотних коштів доступне на термін до 3 років.

Часткові державні гарантії для українських банків за портфелями кредитів МСП (до 80% загальної вартості).

Компенсація процентних ставок за кредитами (тіло до 50 млн. грн.) для малого та середнього сільськогосподарського бізнесу (річний оборот до 20 млн. євро) на посівну кампанію.

Експортно-кредитне агентство уповноважено забезпечувати кредитування українських експортерів, що дозволяє знизити вартість фінансування.

Також міністерства створили або ініціювали декілька платформ: для допомоги роздрібним торговцям продуктів харчування у пошуку регіональних постачальників (<https://pererobka.org.ua>), для координації виробників та роздрібних торговців з військово-цивільними адміністраціями та міжнародними організаціями (<https://dpss.creatio.com>), термінова фінансова допомога на посівну та інші [1].

За два місяці 1171 українських підприємств розпочали процес евакуації своїх виробництв. За сферою діяльності: 147 підприємств оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів; 134 підприємств машинобудування; 128 підприємств текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; 118 виробників харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; 111 виробництв готових металевих виробів, крім машин і устаткування; 89 підприємств з виробництва меблів; 69 підприємств, що займаються виготовленням виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність; 48 виробництв хімічних речовин і хімічної продукції; 43

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

підприємці, з надання послуг (перукарі, манікюр тощо); 40 підприємств, які надають інформаційні та телекомунікаційні послуги.

Понад 400 компаній частково або повністю перевезли свої потужності, з них 216 відновили роботу. Ще близько 500 підприємців шукають майданчики для розміщення. Місцем релокації стали вісім областей у Центральній та Західній Україні: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Рівненська [2].

У Верховній Раді вже прийнято у I читанні законопроект №7232 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою-агресором».

Після прийняття закону українських підприємців чекає підвищення оподаткування – ставка податків на прибуток підприємств, екологічного податку, ренти та податку на майно будуть вище в 1,5 рази, також обов'язок повідомляти про збереження материнською компанією економічних зав'язків з воюючою державою.

На сьогодні потрібно визначитись з чіткою державною та громадянською позицією, яка допоможе вибудувати алгоритм ефективного відновлення нашої економіки. Зараз дуже важливо підтримувати українські національні та місцеві підприємства. Малий і середній бізнес завжди був основою економіки України і до війни створював 60% ВВП, забезпечував 7 млн робочих місць та 40% податкових надходжень. Сотні новостворених або переміщених вітчизняних компаній мають реалізовувати свою продукцію та послуги і наш патріотичний обов'язок, як споживачів, підтримати їх гривнею.

Література

1. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022.

URL: <https://ces.org.ua/ua-economy-in-war/>

2. Економіка їде на захід: як рятується український бізнес від війни.

URL:

https://lb.ua/economics/2022/05/11/516454_ekonomika_ide_zahid_yak_ryatuietsya.htm

1

*Зубаха А.О., ЗВО другого (магістрського) рівня
першого року навчання,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса
Науковий керівник: к.е.н., доцент Губіна Г.Л.,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса*

УКЛАДАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ РЕАЛІЇ

У 2014 року внаслідок початку військової операції на сході України більшість підприємств Донецький та Луганської областей стикнулися з ситуацією, коли їх робота була частково або повністю зупинена, працівники тікали з міст, відповідно залишаючи роботу не розірвавши жодних трудових відносин з роботодавцем. Саме тоді вперше мало постати питання як розірвати договір з працівником, якщо він поїхав і більше не збирається повертатись та як прийняти нового працівника на місце попереднього. Оскільки на той момент жодних спеціальних умов щодо оформлення або звільнення працівників у районах, де йдуть бойові дії прийнято не було, всі керувались Кодексом законів України про працю [1] та іншими нормативно-правовими актами щодо регулювання трудових відносин, якими керувались і підприємства у регіонах, де бойові дії були відсутні.

Як наслідок, у результаті повномасштабного вторгнення на територію України у 2022 році керівники більшості підприємств опинились в становищі, не розуміючи, що робити і куди бігти.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

Одним з найпоширеніших способів оформлення трудових відносин в Україні останнім часом був трудовий договір. Трудовий договір передбачає укладання угоди між найманим працівником і роботодавцем відповідно до якого працівник виконує передбачену угодою роботу, а роботодавець зобов'язується сплачувати йому за це заробітну плату.

З метою лібералізації трудових відносин 15.03.2022 в Україні було прийнято тимчасовий Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», що можливо полегшить укладання та припинення трудових договорів [2].

Загалом до введення військового стану укладання трудових договорів не потребувало значних зусиль, такий договір укладався найчастіше у письмовій формі й містив основні положення щодо регулювання відносин між працівником і роботодавцем, а саме загальні положення, умови оплати праці, режим робочого часу, обов'язки та права кожної зі сторін, відповідальність сторін, термін дії договору та умови його припинення. До даного договору також могли бути включені інші положення, які на розсуд працівника і роботодавця мали вагоме значення під час регулювання їх трудових відносин.

Укладання трудового договору в умовах воєнного часу загалом мало чим відрізняється від укладання такого договору в звичайний час, зокрема основними відмінностями є те, що: 1) сторони можуть самотійно за домовленістю визначити форму трудового договору; 2) умова щодо необхідності випробування під час прийняття на роботу може встановлюватися для будь-якої категорії працівників; 3) надана можливість укладання строкових договорів виключно на період воєнного часу, або до повернення працівника, що раніше займав дану посаду.

На відміну від укладання трудового договору, його розірвання є більш складною процедурою. Так, наприклад, до воєнного часу, відповідно законодавства роботодавець міг не сплачувати заробітну плату за дні прогули працівника, а прогул був підставою для звільнення та розірвання трудового

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

договору, але чи можна вважати відсутність працівника на роботі прогулом в умовах воєнного часу, якщо його відсутність є результатом дії непереборних обставин?

В період воєнного часу трудовий договір так само, як і раніше може бути розірваний з ініціативи як працівника, так і роботодавця. У разі, коли договір працівник хоче розірвати договір він може це зробити без двотижневого строку попередження (виняток становить примусове залучення до суспільно-корисних робіт в умовах воєнного часу, а також якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах віднесених до критичної інфраструктури).

У разі якщо ініціатором розірвання договору є роботодавець, то він має право розірвати договір коли підприємство ліквідується через знищення усіх виробничих, організаційних або технічних потужностей або майна підприємства в результаті бойових дій, при цьому працівника необхідно повідомити не менше ніж за 10 днів до звільнення та виплатити йому вихідну допомогу щонайменше у розмірі його середнього місячного заробітку. Також дозволяється звільнення в період його тимчасової непрацездатності або його перебування працівника у відпустці, за винятком декретної відпустки. Ще призупиняється дія норм статті 43 Кодексу законів про працю, за винятком звільнення працівників підприємств, установ або організацій, обраних до профспілкових органів.

Сьогодні ж на практиці підприємства бояться звільняти працівників в умовах воєнного стану, адже не впевнені у процедурі та у тому, що у разі оскарження з боку працівника його звільнення зможуть відстояти свою позицію у суді, адже, як правило, законодавство є більш лояльним до найманих працівників.

Для хоча б якоїсь економії підприємства оформлюють простій для працівників, при цьому вони змушені виплачувати їм не менше 2/3 посадового окладу, обрахованого пропорційно до часу простою. Однак, тут постає питання

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

звідки ж взяти кошти, якщо підприємство не функціонує, і чи справедливо платити заробітну плату як працівник нічого не робить?

Так, нові реалії воєнного часу значно вплинули на всі сфери нашого життя, зокрема і на трудові відносини. Деякі питання регулювання трудових відносин ще досі залишаються відкритими, але сподіваємось найближчим часом вони будуть мати рекомендації щодо їх вирішення і будуть враховувати інтереси працівників та роботодавців в однаковій мірі.

Література:

1. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 16.02.2022).

2. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 16.02.2022).

Пономаренко О.Г., к.е.н., доцент

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Світова та вітчизняна наука напрацювала три основні напрями трактування змістовних аспектів капіталу: правовий (юридичний), обліковий та економічний. Висхідним і превалюючим для організації наукового дослідження аспектів обліку цього об'єкта є саме економічний аспект.

Економічне визначення капіталу пов'язане з однією з головних передумов його існування: з виробничою стадією, коли капітал досліджується як сукупність засобів виробництва, необхідних для виробничої діяльності суб'єкта

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

господарювання.

Фінансовий капітал суб'єкта господарювання завжди пов'язаний з виробничо-господарською діяльністю і знаходить своє розкриття в пасиві бухгалтерського балансу. Він перманентно перебуває в русі і повторює кругообіг фінансових ресурсів, створюючи умови для відтворення і зростання.

Капітал як економічна категорія вже одержав новий зміст в умовах ринкових відносин в Україні. Капітал як головна економічна база створення та розвитку бізнес структури в процесі свого функціонування забезпечує інтереси і держави, і власників і трудового колективу.

Складові власного капіталу виділено у розрізі рахунків класу 4 та відповідних інформаційних позицій 1 розділу пасиву балансу й одночасно стовпців форми 4 «Звіт про власний капітал»: зареєстрований (статутний, пайовий), капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, вилучений капітал, неоплачений капітал.

Стосовно ж деталізації структури власного капіталу за видами, існування чи відсутність того чи іншого виду власного капіталу у його структурі зумовлено різновидом організаційно-правової форми підприємства, а для приватних і додатково від належності до групи (індивідуальні, партнерські чи корпоративні).

У міжнародних стандартах фінансової звітності не подано окремого повноцінного визначення власного капіталу. Еквівалентом терміну «власний капітал» являється поняття «чисті активи» [1-4] .

У переліку міжнародних стандартів фінансової звітності також відсутній відокремлений стандарт, що регламентує порядок обліку власного капіталу. При аналізі текстової частини стандарту виявили: визначення власного капіталу (Концептуальні основи), вимоги до розкриття інформації у звітності (МСФЗ № 1), правила класифікації фінансових інструментів з характеристиками як капіталу, так і характеристиками зобов'язань (МСФЗ № 39), рекомендації з відображення

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

дивідендів (МСФЗ 10), власних викуплених акцій (Інтерпретація № 16) та витрат емісії акцій (Інтерпретація № 17).

У національних та міжнародних стандартах обліку власний капітал має функціональну роль одного з головних елементів фінансової звітності.

У світовій практиці власний капітал підприємства за часом та джерелами формування часто розмежовується на дві складові [1-4]:

- 1) вкладений (інвестований) капітал;
- 2) зароблений капітал:

Отже, основні наукові дискусії щодо удосконалення обліково-аналітичних аспектів власного капітал базуються на визначенні питань термінології, у тому числі для потреб обліку, права і економіки; визначенні оптимального співвідношення власних і залучених джерел капіталу; визначенні оптимальної форми підприємництва; пошуку раціонального співвідношення між складовими власного капіталу.

Позиціями наукової новизни у дослідженнях організаційних аспектів власного капіталу можуть бути:

- перелік змістовних доповнень до наказу про облікову політику щодо обліку власного капіталу у його організаційних та методичних аспектах (наприклад, коло відомостей, що становлять комерційну таємницю; методика оцінки внесків засновників; методика обчислення і облікового відображення належних виплат учаснику при виході з товариства; методика формування, обліку й використання резервного капіталу; перелік та напрями використання резервів й фондів соціального призначення, тощо);

- проект форми первинного документа, що супроводжує процедуру виходу засновника із товариства;

- пропозиції з облікового відображення фондів соціального розвитку з прибутку у складі елементів додаткового капіталу (на нових субрахунках рахунка

42).

Література

1. Бардаш С. В., Камінська Т. Г. Облік і контроль кругообороту капіталу : монографія; Київ. кооперат. ін-т бізнесу і права. Київ : Компринт, 2019. 386 с.
2. Мельник Т. Г., Димніч В. В. Організація бухгалтерського обліку та контролю власного капіталу. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (2). С. 670-675.
3. Піхняк Т. А. Гармонізація обліку власного капіталу в контексті переходу до міжнародних стандартів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 6 (1). С. 136-141.
4. Шубенко Є. С. Моделювання обліку власного капіталу в умовах реорганізації господарських товариств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2018. 21 с.

Мурзак М.А., студентка III курсу, БТФ

Щербина О.В., к.с.-г.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ЕЛЕМЕНТИ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Прийняття управлінських рішень за умов невизначеності – одне з найскладніших складових частин роботи менеджменту вищої ланки підприємства. Не має значення, який у компанії штат кризис-менеджерів, і наскільки вони компетентні. Криза економічного характеру або нестабільна ситуація на ринку завжди є серйозним викликом і випробуванням для аграрного бізнесу. Завдання компетентного фахівця – мінімізувати негативні наслідки будь-якого рішення найефективнішими методами.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Навіть якщо особи не мають відношення до бізнесу, де оперують термінами «невизначеність» та «ризик», то все одно стикається з цими явищами. Вони існують у нашому житті і призводять до поспіху та неправильних рішень. Розглянемо методи та моделі, які допоможуть прийняти рішення в умовах невизначеності [1].

Для обґрунтування прийняття управлінських рішень застосовується математичний апарат різної ступені складності: від елементарної (в моделях звичайних економічних розрахунків: при обґрунтуванні потреб в ресурсах, балансових розрахунках тощо) до вищої математики (в моделях прогнозування економічного розвитку підприємства за умов невизначеності тощо) [2, 3].

Моделі у вигляді стратегічних ігор, в економічній практиці можуть не повністю виявитися адекватними дійсності, оскільки реалізація моделі передбачає багаторазовість повторення дій (рішень), що вживаються в схожих умовах [3, 4]. Насправді кількість прийнятих економічних рішень у постійних умовах жорстко обмежена. Нерідко економічна ситуація є унікальною, і рішення за умов невизначеності має прийматися одноразово. Це породжує необхідність розвитку методів моделювання прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику. Традиційно наступним етапом такого розвитку є так звані ігри із природою.

Методи прийняття рішень на іграх із природою залежить від характеру невизначеності, точніше, від цього, відомі чи ні ймовірності станів (стратегій) природи, тобто, чи має місце ситуація ризику чи невизначеності.

Розглянемо організацію та аналітичне уявлення гри з природою. Нехай гравець 1 має m можливих стратегій: $A_1, A_2, \dots, A_m$, а у природи є n можливих станів (стратегій): $P_1, P_2, \dots, P_n$, тоді умови гри з природою задаються матрицею A виграшів 1:

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

$$A = \left(\begin{array}{c|cccc} & \Pi_1 & \Pi_2 & \dots & \Pi_n \\ \hline A_1 & a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ A_2 & a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ A_m & a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{array} \right) \quad (1)$$

Платить, звісно, не природа, а якась третя сторона (або сукупність сторін, що впливають на прийняття рішень гравцем 1 і об'єднаних у поняття «природа»).

Можливий інший спосіб завдання матриці гри з природою: у вигляді матриці виграшів, та у вигляді так званої матриці ризиків $R = \|r_{ij}\|_{m,n}$ або матриці втрачених можливостей. Величина ризику – це розмір плати за відсутність інформації про стан довкілля. Матриця R може бути побудована безпосередньо з умов завдання чи на основі матриці виграшів A .

Ризиком r_{ij} гравця під час використання ним стратегії A_i та за станом середовища Π_j називатимемо різницю між виграшем, який гравець отримав би, якби він знав, що станом середовища буде Π_j , і виграшем, який гравець отримає, не маючи цієї інформації.

Знаючи стан природи (стратегію) Π_j , гравець вибирає ту стратегію, коли його виграш максимальний, тобто. $r_{ij} = \beta_j - a_{ij}$ де $\beta_j = \max_{1 \leq i \leq m} a_{ij}$ при заданому j .

Наприклад, для матриці виграшів:

$$A = \left(\begin{array}{c|cccc} & \Pi_1 & \Pi_2 & \Pi_3 & \Pi_4 \\ \hline A_1 & 1 & 4 & 5 & 9 \\ A_2 & 3 & 8 & 4 & 3 \\ A_3 & 4 & 6 & 6 & 2 \end{array} \right)$$

$$\beta_1 = 4, \beta_2 = 8, \beta_3 = 6, \beta_4 = 9.$$

Згідно з введеними визначеннями r_{ij} та β_j отримуємо матрицю ризиків:

$$R = \left(\begin{array}{c|cccc} & \Pi_1 & \Pi_2 & \Pi_3 & \Pi_4 \\ \hline A_1 & 3 & 4 & 1 & 0 \\ A_2 & 1 & 0 & 2 & 6 \\ A_3 & 0 & 2 & 0 & 7 \end{array} \right)$$

Отже, незалежно від виду матриці гри потрібно вибрати таку стратегію

гравця, яка була б найвигіднішою порівняно з іншими. Слід зазначити, що у грі з природою поняття змішаної стратегії гравця не завжди правомірно, оскільки його дії можуть бути альтернативними, тобто вибір однієї зі стратегій відкидає всі інші стратегії. Насамперед слід перевірити, чи немає серед стратегій гравця мажорованих, і якщо такі є, виключити їх.

Література

5. Прийняття рішень в умовах невизначеності: 6 методів.
<https://www.management.com.ua/notes/decision-making-under-uncertainty.html>
6. Матвійчук А.В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу. *Вісник НАН України*, 2010. № 9. С. 24–46.
7. Системний аналіз та математичне моделювання у GNU Octave: навчальний посібник / В. М. Савченко, О. Б. Маций, О. В. Мнушка. - Харків: ХНАДУ, 2020. - 128 с.
8. Глівенко А.В., Самойленко М.О., Теліженко О.М., Економічне прогнозування: Навчальний посібник.-Суми:ВТД” Університетська книга”.2004.- 207 с.

Ковальов Д. В., к. с-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: МОТИВИ, МАСШТАБИ, НАСЛІДКИ

Міграційні процеси є однією з основних проблем економіки регіону та країни в цілому. На сьогоднішній день проблема міграції робочої сили дуже гостро постає в Україні. Становище, у якому опинилася наша держава, спричинило значне падіння рівня життя, зростання цін на товари та послуги.

За даними Головного управління статистики у Херсонській області, в середньому, за 2019 рік чисельність безробітних віком 15-70 років становила 48,5 тис. осіб. Рівень безробіття (за методологією МОП) досяг 9,6% економічно активного населення. Кількість безробітних, зареєстрованих в Державній службі зайнятості, станом на січень-грудень 2020 року, становила 30,6 тисяч осіб [1].

Як свідчать дані Головного управління статистики у Херсонській області, протягом останніх шести років динаміка міграційного руху має негативну тенденцію, але має свої особливості. Так, у 2017 році вона зросла майже у 9 разів порівняно з 2015 роком, це найвищий показник за даний період. Починаючи з 2018 року динаміка покращується, на нашу думку за рахунок внутрішньої трудової міграції.

Найбільші заробітні плати за весь період досліджень, спостерігаються в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській областях та місті Києві. Херсонська область займає 20 місце за даним показником, тому внаслідок малої заробітної плати та нестабільної економічної ситуації і виникало від'ємне сальдо міграції.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

За даними ООН, кількість міжнародних мігрантів у всьому світі збільшилась і досягнула 272 мільйона в 2019 році. У 2000 році цей показник становив 173 млн., в 2005 – 191 млн., у 2010 – 220 млн., 2015 – 248 млн [2].

Так, маючи статистичні дані тільки за 2015-2017 роки можна зробити висновок, що у територіальній структури міжнародних міграційних потоків можна спостерігати велику кількість мігрантів із західних областей – 69,4%.

Південний регіон, до складу якого входить Херсонська область, має показник – 8,6%. Найбільша міграція спостерігається у США, Фінляндію, Ізраїль, Португалію. Якщо, трудова міграція у Фінляндію, Польщу, Російську Федерацію та інші країни має сезонний характер, то мігранти у США, Ізраїль, Португалію, як правило не повертаються.

Така відмінність у кількості мігрантів в порівнянні з західним регіоном, полягає на нашу думку, у відмінностях за географічному положенню, менталітету та транспортною інфраструктурою.

Населення Херсонської області протягом усього досліджуваного періоду усього досліджуваного періоду мігрувало в пошуках кращого життя, вищих заробітних плат та достойного майбутнього. Наслідком чого було зменшення чисельності населення, народжуваності і старіння нації. Такий рух населення має значний вплив на економіку, приносячи як вигоди, так і втрати. Зокрема, грошові перекази покращують добробут сімей мігрантів та стимулюють внутрішній попит та є одним з основних джерел валютних надходжень для країни. Але, в країні спостерігається розшарування населення за економічними показниками, адже доходи тих, хто отримує грошові перекази з закордону значно більші, ніж у тих, хто працює в Україні. Протягом 2020 року українські трудові мігранти переказали за кордону додому 8,5 мільярдів доларів. Незважаючи на пандемію коронавірусу та весняний карантин, заробітчани надсилають на батьківщину майже стільки ж грошей, як у 2019 [3].

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Ще один негативний фактор міграції, це відтік кваліфікованих робітників за кордон. Так, за даними Херсонського обласного центру зайнятості за січень 2021 року, кількість вакансій становила 1411 осіб. З них – професіонали – 276, фахівці – 246, кваліфіковані робітники з інструментом – 192, робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин – 172, працівники сфери торгівлі та послуг – 132, навіть вакансії найпростіших професій становлять 146 осіб [4].

Потрібно зазначити, виїжджають ті, які володіють як інтелектуальними ресурсами, так і фінансовими, отже, наша держава втрачає людський потенціал. Тільки за умов подолання несприятливих чинників та проведення міграційної політики в державі можливе подолання негативних наслідків міграційного руху населення Херсонської області та України в цілому.

Таким чином, проаналізувавши вплив міграційних процесів на економіку Херсонської області, можна зробити висновок, що регіон продовжує втрачати населення в результаті, як внутрішньої, так і зовнішньої міграції населення. Це пояснюється сукупністю факторів, зокрема, економічний фактор (низька заробітна плата та відсутність працевлаштування за обраною кваліфікацією), політична нестабільність, корумпованість усіх гілок влади, відсутність культури виконання законів.

Література

1. Статистичний щорічник Херсонської області за 2019 рік / За ред. В.А. Вознюка. – Херсон: Головне управління статистики у Херсонській області. 2020. – 412 с.
2. Департамент ООН з економічних і соціальних питань, 2019. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.un.org/en/development/desa/population/data/estimates2/estimates19/asp>

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

3. Radiosvoboda. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/trudova-migratsia/309377742.html>

4. Офіційний сайт Херсонського обласного центру зайнятості // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://khe.dcz.gov.ua/analitics/68>

Черненко Н.І., к.п.н.,

старший викладач кафедри професійної освіти

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ПІДГРУНТЯ МАЙБУТНЬОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Головним стратегічним завданням всієї світової спільноти сьогодні є забезпечення стабільного та ефективного існування сучасної цивілізації на засадах цілісності природного оточення, економічної життєздатності та соціальної справедливості для нинішніх та майбутніх поколінь. Розв'язання цих питань стало можливим із впровадженням у зміст соціальної та освітньої політики стратегії сталого розвитку.

Становлення випереджаючої освіти для сталого розвитку потребує нової педагогічної культури та мислення, нових педагогічних моделей, нового педагогічного змісту. Сучасна освіта покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, що відповідали б цілям розвитку особистості й сучасним вимогам суспільства. Найголовнішими серед них є формування усталених моделей поведінки людини, зміна її ціннісних пріоритетів у бік соціально-відповідальних,

екологічно та гуманістично зорієнтованих форм взаємодії із природним та соціальним оточенням [1]

Існує декілька речей, які ми повинні розуміти щодо ключової ролі освіти в економічному розвитку:

1. Освіта — це інвестиція.

Важливість знання і навчання була визнана з самого початку. Платон писав: «Якщо людина нехтує освітою, вона ходить кульгавою до кінця свого життя». Теорія людського капіталу стверджує, що інвестиції в освіту приносять віддачу з точки зору вищої заробітної плати.

Нейрогенез говорить нам, що навчання може продовжуватися в старшому віці. Відносні витрати та вигоди від інвестицій у літніх людей у порівнянні з молодими людьми відрізняються. Інвестиції в більш працездатних працівників у будь-якому віці дають вищу прибутковість, а здатність до навчання має формуватися ще в ранньому віці.

2. Освіта оплачується.

Додатковий рік навчання на конкурентоспроможній спеціальності у престижному ЗВО, підвищує заробітки на 10 відсотків. Зазвичай це більше, ніж будь-які інші інвестиції, які людина може зробити:

Вартість людського капіталу – це частка людського капіталу в загальному багатстві – становить 62 відсотки. Це в чотири рази більше вартості виробленого капіталу і в 15 разів більше вартості природного капіталу. У всьому світі уряди, приватний сектор, сім'ї, окремі особи – витрачають понад 5,6 трильйона доларів на рік на освіту та навчання. Країни витрачають на освіту 5% ВВП або 20% національного бюджету. В освіті зайнято близько п'яти відсотків робочої сили [2].

3. Навички, які потребує ринок праці, змінюються.

Однією з причин зміни моделі віддачі є суперництво між технологіями та освітою, оскільки ринки праці пристосовуються до автоматизації. У цьому новому

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

світі конкурентоспроможність працівників обмежена через погану роботу систем освіти в більшості країн. Технологічні зміни та глобальна конкуренція вимагають у багатьох працівників оволодіння компетенціями та набуття нових навичок.

Тобто, має відбуватися узгодження структури професійно-кваліфікаційної підготовки працівників з потребами ринку праці, що є основними стратегічними завданнями розвитку освіти в майбутньому, зокрема [3]:

- осучаснення освітніх та професійних стандартів, формування державного та регіонального замовлення на підготовку фахівців відповідно до прогнозованих середньо- та довгостроковими змінами попиту на ринку праці;

- оптимізація мережі закладів професійно-технічної освіти відповідно до середньо- та довгострокових прогнозів потреб регіональних та місцевих ринків праці;

- сприяння покращенню якості освітніх послуг закладів професійної (професійно-технічної) освіти, стимулювання розвитку державно-приватного партнерства у цій сфері шляхом залучення потенційних роботодавців до розроблення територіальних програм зайнятості та інвестування у професійну підготовку;

- покращення інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку регіональних та місцевих ринків праці, прогнозування потреб роботодавців та пропозиції робочої сили на основі створення регіональних обсерваторій ринку праці із залученням регіональних стейкхолдерів;

- формування дієвої системи професійної орієнтації населення з пріоритетною орієнтацією на молодь.

4. Країни можуть конкурувати, здорова конкуренція освітніх послуг це запорука досягнення успіху.

Щоб сприяти успіху на сучасному ринку праці, потрібно інвестувати на ранніх стадіях становлення, а потім вкладати у розвиток відповідних навичок,

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

оптимізованих до вимог сучасного ринку. Перш за все, потрібно розумно інвестувати зосереджуючись на: самостійності у розвитку, поетапності та підзвітності, оцінюванні результатів. Необхідно також приділяти увагу викладачам, ранньому розвитку та культурі учнів.

5. Важливо зосередитися на результатах.

Системи освіти, які дбають про якість освітнього процесу, починають ще з дітей на ранньому етапі, постійно реформують і використовують інформацію для вдосконалення та контролю рівня досягнень (звітності). Звітність на основі тестів є економічно ефективною.

Держава повинна підвищувати якість освіти, прагнути до досконалості та розширювати можливості на основі ефективності та соціальної справедливості. Це означає, що талановита молодь з несприятливими умовами життя, має можливість навчатися у престижних ЗВО, коштом держави, досягати успіху, тим самим країна інвестує у своє майбутнє.

Отже, освіта справді є одним із найпотужніших інструментів скорочення бідності та нерівності й закладає основу для стійкого економічного зростання.

Література

1. Висоцька О. Є. (2011) Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. Дніпропетровськ : Роял Принт, – 200 с.
2. Patrinos H. (2016). Why education matters for economic development
<https://blogs.worldbank.org/education/why-education-matters-economic-development>
3. Україна – 2030. Стратегія зміни майбутнього. Національний інститут стратегічних. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/ukraine-2030-1.pdf>

*Балджи М. Д. д.е.н., професор
Одеський національний морський університет, м. Одеса*

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ПРИ ПЕРЕГЛЯДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Не викликає сумнівів перегляд в Україні у повоєнний час діяльності підприємств сфери послуг, особливо це стосується туристичного та готельно-ресторанного напрямків. Зазначені види діяльності в останні роки сильно постраждали від наслідків пандемії, що призвели до «закритості країн», а руйнування під час військових дій потребують інших професійних фахівців.

Проте, зараз 4,5 мільйони українців виїхали за межі країни. Хтось із них уперше відвідав інші країни, а хтось вперше зійшов з туристичного маршруту з системою «All inclusive» і поглиблюється у побут закордонних мешканців. Для обох груп людей відкриваються нові можливості пізнання, вивчення, відкриття. Виїзд до європейських країн, хоча й вимушений, відкриває можливості дослідження новацій, до яких вже дійшло розвинуте світове суспільство. Спостерігаючи нове для нашої спільноти, кожен з вимушених «туристів» не тільки дізнається про те, як живе світ, а й збирає інформацію. Розумію, що не всі біженці повернуться додому. Але ті, хто повернеться, відбудовуватимуть Україну вже з розширеним світоглядом та розумінням, як може бути.

Тому у повоєнний час зможемо впровадити найкращі практики та зміцнити ті сфери, для роботи яких в нас є потенціал, ресурси, кадри. Для чіткого розуміння подальших напрямків у сфері послуг потребує перегляд основних стратегічних ланок. І це мають бути два шляхи:

1. Діяльність, як виховний процес, з акцентом на внутрішні досягнення і надбання, видатні місця та героїв і особистостей.
2. Діяльність, як пропаганда України у світі, з наголосом на вітчизняні переваги і особливості у культурі, побуті, харчуванні; з підкресленням багатонаціональної структури серед населення країни.

Боліла С.Ю., к.с.-г.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

СПОЖИВЧА ПОВЕДІНКА ЯК ФАКТОР ОБҐРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ В ПІДПРИЄМНИЦЬКОМУ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩІ

В умовах турбулентного зовнішнього середовища перед підприємцями виникають нові завдання, пов'язані з врахуванням тенденцій змін в поведінці споживача. Високий рівень конкуренції обумовлює те, що бізнесу все складніше задовольнити високі вимоги попиту, тому згідно міжнародних стандартів увага підприємців все більше акцентується на необхідності визначення рівня задоволеності споживачів з метою формування позитивного іміджу виробника і його продукції та збільшення прихильності покупців. Споживач в умовах ринку покупця стає активним суб'єктом та центральною фігурою, що визначає стратегічні вектори для бізнесу й диктує вибір напрямків діяльності та розмаїття асортименту. На необхідності врахування аспектів споживчої поведінки наголошують провідні науковці, що розглядають сучасний етап розвитку холістичного маркетингу з метою досягнення ефекту синергії в процесі побудови відносин між усіма учасниками взаємодії на принципах партнерства та взаємовигоди [1, 2, 3, 4]. Ці

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

питання стають вкрай актуальними, з огляду на глобальні виклики та трансформації, що відбуваються в сучасному світі.

Як засвідчує реальна практика здійснення покупок споживачами, відбулися певні зміни в системі цінностей покупця, який все більше знаходиться під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та новітніх інструментів сучасних метатехнологій формування свідомості та прийомів нейромаркетингу. Поруч з утилітарними цінностями на перший план виходять також емоційні та епістемічні цінності, до того ж споживання все більше набуває демонстративного характеру. Окрім базових потреб споживач все більше уваги звертає на потреби вищого порядку. На сьогодні все сильніше проявляються наслідки демографічних змін: так, наприклад, зростає частка споживачів похилого віку, що намагаються дотримуватися форматів життя більш молодих людей і тому все більша частка їх переходить від консервативного до поміркованого стилю споживання, до того ж проявляється з їх сторони зацікавленість в нових видах продукції під впливом реклами та брендингових технологій. Покупці обирають більш безпечні, екологічні товари, що відображується в формуванні стійкої прихильності споживачів до соціально-відповідальних представників бізнесу. Щодо змін в структурі суспільства, то слід зазначити, що зменшується число повноцінних родин; відбуваються зрушення у структурі зайнятості: зростає частка працюючих жінок, які прагнуть зробити кар'єру та стають все більш емансипованими, схильними до активної поведінки в виборі товарів, в тому числі тих, які традиційно вважалися «чоловічими» та прийняття рішень щодо їх купівлі. Подібна тенденція виявляється і у чоловіків, серед яких все більша їх частка долучається до здійснення закупівель здавалося б традиційно «жіночих» товарів». Але гендерна специфіка не зникає. Бо однаково, що жінки, що чоловіки бажають, щоб враховувалися їх індивідуальні відмінності (наприклад: засоби по догляду за шкірою для чоловіків, кросівки для жінок, тощо), що створює можливості для маркетингу різноманітного спектру

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

товарів на підставі гендерних особливостей цільової аудиторії. У значного прошарку покупців формуються нові тенденції споживання: внаслідок робочого графіку змінюється режим дня та виникає потреба у цілодобовому доступі до широкого спектру послуг як продовольчого, так і побутового характеру; внаслідок дефіциту часу у споживача створюється можливість для підприємців надавати товар з підкріпленням та розвивати супутні послуги, розширюючи таким чином перспективи для бізнесу та збільшуючи ринковий потенціал. Слід до того ж враховувати, що відбуваються зміни в самому процесі вибору товарів внаслідок все більшої цифровізації суспільства, покупку можна здійснювати дуже швидко в один клік, але в той же час виникає загроза зниження частки прихильників однієї торгівельної марки, коли більшість споживачів не бачать істотної різниці між торгівельними марками. Тому виробнику слід більше уваги приділяти інструментам перетворення марки на бренд та технологіям брендингу в Інтернет - середовищі з метою привабити споживача та схилити до здійснення покупки.

Таким чином, можна зазначити, що традиційні стилі споживання в умовах сьогодення все більше розмиваються внаслідок мобільності та гнучкості клієнтів, руйнування вікових меж, взаємопроникнення культур споживання та інтеграції глобального і локального стилів споживання, що потребує врахування аспектів споживчої поведінки та змін в ціннісних настановах покупців та форматах їх споживання для побудови ефективної роботи бізнесу з метою збільшення його прибутків та налагодження довготривалих партнерських взаємовідносин з клієнтами шляхом кращого задоволення потреб покупців з врахуванням їх індивідуальності та цінності для виробників на конкурентному ринку.

Література

1. Котлер Ф. Хаотика: управління та маркетинг в епоху турбулентності /Ф. Котлер, Дж. Касліоне; під ред. Т.В. Співаковської та С.В.Співаковського: пер. с англ. К.: Хімджест, ПЛАСКЕ. 2009. 208 с.

2. Струк Н.С. Концептуальні засади розвитку маркетингу партнерських відносин підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 30(1). С. 121–126. URL : [http://nbuv.gov.ua / UJRN/bses_2018_30\(1\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30(1)_28) (дата звернення: 18.04.2022).

3. Головчук Ю.О. Маркетингова домінанта розвитку конкурентних переваг підприємства в умовах інформаційної економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 3. С. 69–73. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Vchnu_ekon_2017_6%281%29__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_6%281%29__15) (дата звернення: 18.04.2022).

4. Карпенко Н.В. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст: монографія. К.: ЦУЛ, 2016. 252 с.

*Нікітенко К.С., к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет*

ВЕДЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У перші дні російського вторгнення чимало бізнесів – магазини, АЗС, сфера послуг тощо – відмовлялись приймати оплату картками, а населення стало у черги до банкоматів.

Попри повномасштабне вторгнення Росії та готівкову паніку в перші тижні, уряд виконує свої соціальні зобов'язання, а українські банки продовжують працювати — кредитують посівну, сплачують податки наперед, а також забезпечують стабільну роботу системи електронних платежів. Завдяки останньому розрахуватись картою ми можемо так само як і до війни.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Також у перші дні та тижні війни попит на готівку та готівкові розрахунки значно зріс. Це пояснювалося як спадом ділової активності, особливо у зоні активних бойових дій, так і психологічними чинниками. Зокрема, в деяких банках в перші дні війни кількість POS-терміналів з транзакціями суттєво скоротилася.

Через паніку населення регулятор обмежив зняття готівки до 30 000 грн на день, а пізніше підвищив ліміт до 100 000 грн. На сьогоднішній день ситуація стабілізувалася, запевняють в НБУ, – співвідношення готівкових та безготівкових розрахунків поступово повертається до довоєнного рівня. Банківська система стабільна, понад 70% відділень по країні працюють, а де нема бойових дій – працюють майже всі, проте поступове відновлення безготівкових транзакцій розпочалося вже з середини березня.

З першого дня військової агресії державні органи влади, НБУ та банки закликали не відмовлятися від використання безготівкових інструментів розрахунку, як найбільш безпечного та ефективного інструменту.

Основними кроками для підтримки бізнесу стало те, що банки звернулися до своїх клієнтів закликавши тих, отримувати кошти як виручка при здійсненні безготівкових розрахунків. Наступним кроком було підтримати бізнес через відміну всіх комісій за еквайрингові послуги. Тож з початку березня по квітень обслуговування по торговому еквайрингу стало повністю безкоштовним.

В Національному банку України система електронних платежів з першого дня війни працювала у звичайному режимі, жодних змін не відбулося. Для розрахунків, як і раніше, безготівкові операції залишились зручним, швидким і безпечним способом оплати. Так, обсяг коштів клієнтів в усіх валютах збільшився на майже 50 млрд грн у порівнянні з початком військових дій, гривневі вклади населення за цей період зросли на 20%.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Якщо на початку війни готівки в обігу стало більше, з другої половини березня розпочалося її вилучення. У підсумку за березень готівка в обігу зросла лише на 2,8% або на 18,7 млрд грн.

Бізнес має бути готовим до того, що населення все частіше розраховуватиметься без готівки. І банки теж намагаються стимулювати підприємців використовувати безготівкові розрахунки. Бізнес, як і в мирний час, має можливість встановити POS-термінали.

Для держави нормальне функціонування системи електронних платежів має велике значення. Зараз є всі підстави вважати, що банківській системі вистачить міцності у нинішніх умовах. Також Нацбанк не виводить банки з ринку за порушення нормативів і здійснює підтримку їхньої ліквідності через рефінансування. За рахунок цього обсяг гривні на коррахунках комерційних банків в НБУ та на депозитних сертифікатах складає понад 200 млрд грн. Цей показник співмірний з минулим роком.

Крім підтримки системи електронних платежів, в Україні навіть у воєнний час з'являються банки, які швидко розробляють та впроваджують додаткові рішення для спрощення розрахунків, сервіс smart оплата для прийому безготівкових розрахунків у торговельних точках. Завдяки даному сервісу отримати оплату підприємці можуть у декілька кліків, згенерувавши QR-код у своєму смартфоні, а покупець – сплатити за допомогою Apple або Google Pay.

Сервіс стане особливо у нагоді для підприємців та юридичних осіб, чия діяльність пов'язана з роздрібною, оптовою торгівлею, а також наданням сервісних послуг. Незалежно від географії бізнесу розумний сервіс дозволить швидко **приймати** безготівкові розрахунки навіть у тих регіонах України, що зазнали впливу ворожої агресії.

Попри війну, банківський сектор країни гідно тримає фінансовий фронт та продовжує працювати аби українці мали доступ до необхідних послуг.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Розраховуючись картою та приймаючи безготівкові платежі клієнти та бізнес роблять свій внесок у наближення перемоги, наповнюючи державний бюджет та поживляючи українську економіку. Завдяки ним зокрема держава має кошти на вирішення нагальних питань і банківська система має стати драйвером поживлення економіки України.

Література

1. Єфремова, О. С. Кредитування малого підприємництва в Україні. Економка та держава № 7/2018. – Тернопіль: Економічна наука. – С. 82 – 85.
2. Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
3. Мазур, К.В. Стан бізнес-середовища малих та середніх підприємств в Україні. [Текст] / К.В. Мазур; Л.С. Сімоник// Молодий вчений. – № 5 (57) – травень, 2020 р. – С. 726 – 729.
4. Опитування про умови кредитування [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2019. – Вип. № 11 (23). – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=52647578>
5. Поліщук, Г.О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2019-1/doc/6/03.pdf>

Кучеренко С.Ю., к.е.н., доцент,

Леваєва Л.Ю., к.е.н., доцент

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав

ТІНЬОВА ЗАЙНЯТІСТЬ В УКРАЇНІ

Найбільш поширеною ознакою економіки є зайнятість. Це відображає досягнутий рівень економічного розвитку, внесок живої праці у досягнення виробництва. Зайнятість поєднує виробництво та споживання, а її структура визначає характер їх відносин. Соціальна сутність зайнятості відображає потребу людини у самовираженні, а також задоволення матеріальними благами. Зазначимо, що зайнятість населення включає кожного працівника в економічну систему, а забезпечення зайнятості – особливо актуальне питання, над вирішенням якого працюють всі уряди за всі роки незалежності України.

Сучасна сфера зайнятості України характеризується загостренням застарілих проблем і внутрішніх суперечностей минулих років та нашаруванням на них нових проблем – економічної кризи та воєнних дій у східних областях України, прорахунків у державній політиці зайнятості. Державна політика зайнятості населення прямо залежить від характеру та темпу ринкових перетворень. Пріоритети державної політики зайнятості повинні бути націлені на розв'язання соціальних та економічних проблем зайнятості населення на території усієї країни, на депресивних територіях, у невеликих містах, у сільській місцевості, а також вирішенню проблем вивільнюваних працівників, соціальною та професійною адаптацією учасників ООС, тощо. Всі проблеми зайнятості ще більше загострила пандемія коронавірусної хвороби COVID-19.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Одна з найважливіших проблем – тінізація зайнятості. Тіньова зайнятість в Україні (використання праці найманих працівників без укладання трудової угоди й тіньова заробітна плата) в останні роки стрімко поширюється, охоплюючи значну кількість робочих місць на підприємствах та організаціях формального та неформального сектору економіки. Високий рівень тіньової зайнятості в Україні можна пояснити низкою причин. Однією з основних причин поширення тіньової зайнятості серед населення України є проблема бідності. В економічній практиці вважається, що до бідних належать сім'ї, в яких основною статтею витрат, значення якої у кілька разів перевищує всі інші, є витрати на придбання продуктів харчування. В Україні, за даними вибірових досліджень, на цю статтю витрат припадає майже 60% сімейних доходів, тоді як у країнах Європейського Союзу цей показник не перевищує 15-25% [1].

Чинником, що сприяє тінізації ринку праці та зайнятості в Україні є чинна вітчизняна система соціальної підтримки населення, яка, незважаючи на багаторічні реформування та спроби підвищити рівень її адресності, до сьогодні залишається неефективною. Значна частка працівників, що працюють на тіньовому ринку, вдаються до оформлення та отримання різних установлених державою пільг, соціальних виплат і допомоги, зокрема допомоги по безробіттю. Хоча процедура оформлення та отримання допомоги передбачає перевірку доходів та адресне призначення, кошти значною мірою надходять до тих осіб, які або не належать до соціально-уразливих груп осіб (є небідними), або тих, хто працює нелегально. Зміни, досягнення в цій системі далекі від бажаних результатів: охоплення бідних верств соціальною підтримкою (55,7%) є нижчим за охоплення нею всього населення (56,3%) [2].

Зайнятість населення у тіньовому секторі: обмежує перспективу реалізації соціальних прав, що передбачені Конституцією і трудовим законодавством; збільшує ризик непостійної зайнятості та отримання постійного

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

доходу; тривала зайнятість у неформальному секторі призводить до втрати професійно-кваліфікаційних навичок особистості, спад її культурного та матеріального рівня, що значно знижує якість трудового потенціалу; поширеність незахищених форм зайнятості гальмує процеси ефективного використання наявного трудового потенціалу; ускладнює здійснення контролю за умовами праці та за якістю наданих товарів і послуг, правами інтелектуальної власності; виступає бар'єром на шляху розвитку, обмежуючи можливість у доступу кредитних та інших ресурсів [3].

На нашу думку, треба встановити жорсткі умови надання непрацюючим громадянам статусу безробітного. Варто додати, що не можуть бути визнані безробітними або можуть бути позбавлені цього статусу особи, які у встановлені строки не з'явилися до служби зайнятості без поважних причин, не сприяють своєму працевлаштуванню, не виконують рекомендацій спеціалістів центрів зайнятості тощо. Разом з цим, урахувавши широке застосування в країні гнучких форм зайнятості, потребує уточнення поняття «безробітний». Доцільно безробітними вважати не тільки тих осіб, які не мають роботи, а й тих, які мають короткострокову, тобто роботу неповний робочий тиждень, що не має гарантованого постійного характеру. Таким чином, ця категорія безробітних у період діяльності не претендуватиме на отримання допомоги на випадок безробіття.

Також необхідно зазначити про наявність проблем із зайнятістю найбільш вразливих категорій населення: людей з інвалідністю, жінок з малолітніми дітьми, осіб передпенсійного віку, тощо. Необхідно забезпечити систему адаптації різних категорій незайнятого населення до вимог ринку праці. Взагалі, проблеми зайнятості населення неможливо вирішити за короткий термін, також неможливо вирішити за допомогою служби зайнятості чи кадрових агенцій, тому що лише активні методи впливу на політику зайнятості можуть сприяти позитивним зрушенням у сфері зайнятості.

Література

1. Попович В., Добрянська Н. Організаційно-економічні заходи регулювання зайнятості сільської молоді. Бізнес-навігатор. 2014. № 3. Ч. 35. С. 146-149.
2. Погоріла І. І. Сучасний стан та проблеми безробіття в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. С. 118-120.
3. Ризики поширення та шляхи мінімізації тіньової зайнятості в Україні. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/tinyova_zaynatist-71558.pdf

Барабаш Л.В., к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПОДАТКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

До 2022 р. однією з найнищівніших воєн в історії людства вважалася Друга світова. Причому відновлення потребували як економіки країн-агресорів, задля забезпечення світової рівноваги, так і країн, що постраждали внаслідок вторгнення. «Світ уже надто інтегрований, занадто пов'язаний між собою, щоб будь-яка країна могла самостійно вирішувати свою долю», – зазначав Людвіг Ергард, міністр економіки в уряді Конрада Аденауера, коли мова йшла про відновлення економіки Німеччини після Другої світової війни.

Німецьке економічне диво – «Соціальне ринкове господарство» – стало спасінням для повоєнної держави-агресорки. Як наслідок – уже у 1951 р. країна досягла 130% обсягів виробництва довоєнного часу, а у 1956 р. – 200% [1]. Сприяли цьому дореформені передумови: збережений промисловий потенціал західного

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

регіону, що зазнав меншого впливу воєнних дій; наявність дешевої робочої сили внаслідок міграції населення та високого рівня безробіття; національні особливості, як-от схильність до дисципліни та порядку; низький рівень оплати праці (65% довоєнного показника) за більшого обсягу робочого часу; інвестиційні асигнування США в індустріалізацію виробництва; попит на промислову продукцію на зарубіжних ринках; мінімальні витрати на воєнні потреби.

Базисом нового підходу до реформування став психологічний аспект, спрямований на відбудову національної економіки заради спільного добробуту. Серед дієвих кроків реформ – проведення заміни рейхсмарок на дойчмарки; зменшення рівня державного регулювання цін і заробітних плат, перехід на систему здорової конкуренції; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; запобігання монополіям і створення конкурентного ринкового середовища.

Не менш цікавим у плані пошуку напрямів повоєнної відбудови є реформи, що створили «Японське економічне диво». Його основою також стали поведінково-психологічні фактори, зокрема працелюбність, самовіддача, жертвність і високий патріотизм населення. Серед успішних аспектів – розпуск концернів-монополістів і створення конкурентного економічного середовища; проведення земельної реформи та передача 80% земель селянам; технічне та технологічне оновлення виробництва за рахунок власних накопичень і допомоги США; сприяння розвитку виробництва шляхом надання державної допомоги, податкових і фінансових пільг; заохочення системи позиттєвого найму, за якого платня щорічно зростає та залежить від віку і стажу; імпорто-орієнтація на країни, що розвиваються, як на бази дешевої сировини, та експорт-орієнтація на розвинуті країни, здатні купувати технічні новинки, що були запуснені у масове виробництво [2].

Позитивні економічні ефекти від наведених реформ в обох випадках були досягнуті і за рахунок змін у податковій сфері. Зокрема, здійснювалася фіскалізація – підвищення рівня податкового навантаження за рахунок розширення бази

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

оподаткування та підняття ставок податків – при оподаткуванні праці, а також активізація регулюючих можливостей податків при оподаткуванні підприємницької активності та капіталу.

Висвітлений досвід може стати при нагоді створення «українського економічного дива». Так, актуальними будуть наявні психолого-поведінкові фактори та зосередження уваги на податкових аспектах. Однак щодо останніх доцільно не посилювати податковий тиск, а соціалізувати оподаткування.

Література

1. Козюк В.В. Монетарні проблеми функціонування глобальної фінансової архітектури: монографія. Тернопіль, 2005. 480 с.
2. Післявоєнний економічний розвиток Німеччини та Японії. Історія економічних вчень. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/24700/ (дата звернення 17.04.2022)

Романюк І.А., д.е.н., доцент

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

РОЗВИТОК СИСТЕМ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

В даний час відбуваються стрімкі перетворення глобального інформаційного простору, яке зачіпає ринок, суспільство, бізнес і держава. Спостерігається зародження і участь у розвитку так званої «цифрової економіки», закони якої ще не до кінця усвідомлені.

Те, що сьогодні мається на увазі під терміном «цифрова трансформація» (digital transformation) для підприємства, означає, що цифрові технології не тільки

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

істотно впливають на ефективність його роботи – вони докорінно змінюють його структуру, ділові процеси, принципи організації і методи управління. В кінцевому рахунку, цифрова трансформація вже сьогодні визначає ринкові перспективи і цінність підприємств на ринках товарів і послуг масового попиту (FMCG), фінансовому, телекомунікаційному, мас-медіа, електронної комерції та ін.

У зв'язку з цим для великих компаній, які потрапили в зону дії цифрової економіки, особливого значення набуває якість і швидкість інформаційно-аналітичної підтримки корпоративного управління. Звернемо увагу, що поряд з вимогами до якості прогнозних даних, які необхідні сучасному «цифровому підприємству», все більш значущим стає вимога до швидкості їх надання. Таким чином, «цифрова» аналітична система найближчого майбутнього, яка працює з великими даними, повинна не тільки містити інтелектуальні моделі, керовані даними (data driven model), але також відповідати вимогам реального часу (Real time system). В рамках інтелектуального моделювання цього можна домогтися в такий спосіб:

- 1) Механізм статистичного моделювання створює ряд моделей, аналізуючи ретроспективні дані.
- 2) Отримані моделі розгортаються і перевіряються на якість прогнозування;
- 3) Невдалі моделі замінюються більш успішними.

Розвиток систем сучасної бізнес-аналітики надає корпораціям методи, моделі та технології принципово нової якості – відповідно до викликів цифрової економіки.

Тим не менш, не слід думати, що нове покоління аналітичних додатків і сервісів позбавить корпорації від необхідності цифрової трансформації. Практика розробки окремих компонент Advanced business analytics говорить про те, що всім учасникам цифрового ринку належить не тільки трансформація ІТ-систем. Цифрова трансформація також має на увазі перехід компаній на «цифрове

управління», перегляд організаційних принципів менеджменту, бізнес-процесів і їх аналітичного забезпечення.

Література

1. Романюк, І.А. (2020). Напрями впровадження інноваційно-інвестиційних й маркетингових стратегій ефективного розвитку підприємств сільського зеленого туризму. *Економічний вісник університету*, 47, 35-40.
2. Babko, N., & Kviatko, T. (2020). SECTION 2 FINANCIAL AND ECONOMIC ISSUES OF SOCIETY DEVELOPMENT IN THE TURBULENCE CONDITIONS. *TOPICAL ISSUES OF SOCIETY DEVELOPMENT IN THE TURBULENCE CONDITIONS*, 138.
3. Мандич, О.В., Науменко, І.В., & Романюк, І.А. (2019). Формування політики товаророзподілу в інтегрованих структурах.
4. Мармуть, Л.О., & Радєва, М.М. (2006). Механізм формування диверсифікаційної політики підприємства в умовах трансформаційної економіки. *К.: ННЦ ІАЕ*.

Аверчева Н.О., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА

Птахівництво в Україні розвивається досить ефективно, порівняно з іншими галузями тваринництва. За рахунок галузі вирішується проблема продовольчого забезпечення населення, зростають обсяги виробництва і експорту. Виробництво концентроване у великих підприємствах агропромислового типу, які забезпечують

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

найбільший вихід продукції серед інших категорій виробників. Проте, розвиток малого і середнього бізнесу в даній категорії аграрного сектору економіки значно відстає від великих підприємств, при цьому малі підприємницькі структури здатні забезпечити стабільний розвиток галузі у кризові періоди при негативному впливі зовнішнього середовища.

У 2021 р. ситуація в галузі ускладнилася, виробництво яєць скоротилося на 13,5%. Виробництво м'яса птиці скоротилося на 40 тис. тонн з початку року, а виробництво яєць – на 3 млрд штук, що становить чверть від обсягу, виробленого у 2020 р. Галузь птахівництва збиткова вже два роки, внаслідок чого закрилося понад 30 підприємств із виробництва яєць і 9 підприємств з виробництва м'яса птиці, а поголів'я скоротилося на 11 млн голів [1].

Слід звернути увагу, що за період 2010-2020 рр. у галузі не було значних приростів поголів'я птиці. Найвищий показник по всіх категоріях господарств був у 2019 р., а вже у 2020 р. відбулося скорочення від 220,5 до 200,7 млн голів, або на 9,0 %. Дослідження структури поголів'я птиці за видами свідчить, що основна маса - це кури та півні (91,5 %). Отже, динаміка поголів'я у галузі птахівництва є негативною. У структурі поголів'я традиційно переважають кури яєчного напрямку продуктивності і бройлери, в той час як інші види птиці (гуси, качки, індики) займають незначну питому вагу - 8,5 % [2].

Птиця утримується у різних категоріях господарств, зокрема, у 2020 р. 109737 тис. голів, або 54,7 %, було зосереджено у підприємствах, у господарствах населення - 45,3 %. Фермерські господарства утримують лише 4749,9 тис. голів, що складає 2,4 % у структурі. Проте, динаміка галузі саме у фермерських господарствах є позитивною – приріст поголів'я за 2010-2020 рр. становив 65,0 %. Це свідчить про значний невикористаний потенціал малих і середніх господарств у розвитку галузі і забезпеченні ринку необхідною продукцією. Конкурувати із великими промисловими підприємствами фермерським і господарствам населення

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

неможливо. Їх спеціалізація може бути спрямована на розвиток м'ясного напрямку продуктивності по утриманню водоплавної птиці, індиків. У яєчному птахівництві малий бізнес має перспективи у виробництві органічної або продукції з унікальними якісними характеристиками (вітамінізованої, з високим вмістом селену, йоду).

Про високий рівень концентрації у птахівництві свідчать дані офіційної статистики. Найбільше поголів'я сконцентровано у категорії більше 500 тис. голів. Таких підприємств було лише 36 із 88460,7 тис. голів птиці. В середньому на одне велике підприємство - 2457,2 тис. голів. Тобто, 9,4 % підприємств утримували 80,6 % птиці. Групування підприємств за кількістю птиці свідчить про високий рівень концентрації виробництва в галузі - 27,8 % підприємств в Україні утримують 95,8 % поголів'я птиці. Агрохолдингові структури створили власну дилерську систему реалізації продукції під певною торгівельною маркою.

Війна на території України у 2022 р. негативно позначається на всіх сферах економіки. Великий бізнес особливо вразливий при ускладненні політичної або соціальної ситуації в країні. Так прямі втрати від знищення найбільшої у Європі птахофабрики «Чорнобаївська» в Херсонській області склали близько 800 млн грн. Загальні фінансові втрати від знищення виробництва курячих яєць сягнули 1,5 млрд грн. Більш як 4 млн курей дорослого поголів'я і близько 700 тис. голів молодняку загинули [3].

В умовах кризи найбільш стійкі позиції забезпечує малий і середній бізнес, який здатний відновити виробництво і забезпечити ринок необхідною продукцією на основі наявного ресурсного потенціалу. На сьогодні багато фермерських господарств в окупованій Херсонській області ізольовані від традиційних ринків збуту зерна, соняшнику, інших видів рослинницької продукції тривалого зберігання, ці кормові ресурси можуть бути спрямовані на виробництво продукції з більш високою доданою вартістю, зокрема і птахівництва.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Найбільш раціональні організаційні напрями розвитку та ефективного ведення виробництва за умов ринкових відносин повинні ґрунтуватися на підходах кооперації, раціонального розміщення з урахуванням природно-кліматичних умов, концентрації, інтеграції, внутрішньогосподарської спеціалізації, оптимізації та диверсифікації виробництва сільськогосподарських товаровиробників [4, с. 41-51]. Тому у перспективі необхідно звернути увагу на стратегічну модель розвитку галузі з точки зору активізації малого підприємництва, яке здатне збільшити обсяги виробництва яєць і м'яса птиці на основі використання власних ресурсів для формування кормової бази, створення оптимальних умов утримання птиці, первинної переробки продукції, цехів забою, формування мережі спеціалізованої ринкової торгівлі.

Література

1. Підсумки року в АПК: 5 сумнівних перемог та 5 безсумнівних провалів. URL: <https://mind.ua/publications/20234762-pidsumki-roku-v-apk-5-sumnivnih-peremog-ta-5-bezsumnivnih-provaliv> (дата звернення 10.04.2021).
2. Сільське господарство України за 2020 р.: статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 15.04.2022).
3. Погибшая птицефабрика «Чернобаевская» принесла владельцам 1,5 млрд грн убытка. URL: <https://www.facebook.com/groups/240718891189424/permalink/456418252952819> (дата звернення 15.04.2022).
4. Беженар І.М., Т. М. Васюта Т.М. Стан та перспективи розвитку птахівництва в Україні. Агросвіт. 2015. №18. С. 41-51.

*Олексенко А. К., ЗВО ступеня бакалавр,
спеціальності Облік і оподаткування,
Науковий керівник – Пилипенко К. А., д.е.н., професор, професор
кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава*

ДОХОДИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: ЇХ СУТНІСТЬ ТА ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ В ОБЛІКУ

В сучасних умовах доходи становлять основу для самофінансування суб'єктів господарювання, які повинні покривати витрати на виробництво продукції, виконання зобов'язань перед бюджетом та формування чистого прибутку. Отже, вони незалежно від сфери здійснення діяльності ключове значення для діяльності підприємства. Отримання найбільшого доходу з найменшими витратами за рахунок оптимального використання ресурсів, зокрема матеріальних, природних, фінансових та трудових залежить від питань, які вирішуються на рівні управління.

На сучасному етапі дослідження категорії «дохід» зосереджуються увага на більш детальному вивченні аспектів формування і використання його на рівні відокремлених економічних суб'єктів. Аналізуючи літературні джерела, можна сказати, що найбільш доречним є таке визначення, що дохід підприємства – це сума виручки від реалізації продукції та здійснення позареалізаційних операцій. Розглядаючи сутність даного поняття з економічної точки зору, то воно спирається на витратний і ринковий підходи. Сучасні науковців виділяють безліч теорій щодо дослідження поняття дохід, але серед них є ті, що спираються на дані підходи, а саме:

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

1. Факторна теорія доходу – розглядає дохід як наслідок після витрачання факторів у процесі виробництва.

2. Компенсаторна теорія доходу або її ще називають теорія підприємницького доходу. Згідно неї дохід виражається у компенсації суб'єкту господарювання за провадження його діяльності.

3. Інноваційна теорія – полягає у визначенні певного виду додаткового блага, який виник понад базовий його рівень, внаслідок більш ефективних технологій, які впливають на продуктивність людської праці.

4. Останньою є теорія монопольного доходу – трактує випадки, коли за рахунок недостатньої конкуренції, підприємець отримує додатковий дохід або має монопольне становища на ринку.

Доходами фермерського господарства є виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, Інші доходи від реалізації, позареалізаційні доходи, надзвичайні доходи.

Відповідно до М(С)БО 18 «Дохід» та П(С)БО 15 «Дохід», дохід визнається тільки коли існує ймовірність надходження на підприємство економічних вигід, пов'язаних з операцією та можливість достовірної оцінки доходу [1, 2].

У теорії і практиці бухгалтерського обліку виділяють різні моменти визнання доходу від реалізації (рис. 1).

Згідно з П(С)БО 15 «Дохід» дохід від надання послуг визнається в тому періоді, у якому надаються послуги. Такий дохід визнається за наявності таких умов: можливості достовірної оцінки доходу; імовірності надходження економічних вигід від надання послуг; можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу; можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення [2].

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» існують два методи визнання доходу від надання послуг [2]: виходячи із ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу; шляхом рівномірного його нарахування за певний період часу.

Рис. 1. Моменти визнання доходу від реалізації

Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться: вивченням виконаної роботи; визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані; визначенням питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку із наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат.

Література.

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» від 01.01.2012 р. №929_025. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929_025 (дата

звернення:17.04.2022).

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 09.08.2013 р. №z0860-99. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0860-99> (дата звернення: 17.04.2022).

3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17> (дата звернення :15.04.2022).

4. Пилипенко К.А., Ліпський Р. В. Облік у фермерських господарствах : навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2021. С.

Ігнатенко М.М. – д.е.н., професор

Мармуль Л.О. – д.е.н., професор

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав

РОЛЬ ІНФРАСТРУКТУРИ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сталий розвиток сучасної економіки більшість вчених і прикладних фахівців пов'язують з формуванням сприятливого підґрунтя для розвитку підприємницької діяльності. Неодмінним атрибутом розвитку підприємництва є створення міцних умов для реалізації підприємницького потенціалу і розвитку ринку. У свою чергу, розвиток ринку обумовлено умовами його існування, одним з яких є створення розвиненої інфраструктури. Будучи свого роду «скріплюючою ланкою» між умовами економічного функціонування і підприємницькими структурами, інфраструктура здатна забезпечувати як розвиток і підтримку підприємницької діяльності, так і формування нових економічних умов, що сприяють подальшому розвитку ринку.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

На сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин і зміцнення ролі підприємництва як одного з ключових чинників виробництва, необхідно розглядати умови, що забезпечують результативність та ефективність цих процесів. Саме інфраструктура ринку забезпечує комплексність і завершеність в реалізації економічних проектів, підвищення ефективності функціонування підприємницьких структур. Сучасне соціально-економічне середовище передбачає можливість розвитку взаємин учасників інфраструктурного забезпечення підприємництва, що зумовлена великою кількістю проблем у розвитку підприємництва на державному та регіональному рівні.

Для досягнення соціально-економічної ефективності підприємництва необхідно визначити джерела і шляхи розвитку інфраструктури підприємництва. Виникаючі в процесі підприємницької діяльності витрати, зумовлені трансакціями з іншими учасниками ринку, не дозволяють в повній мірі реалізувати підприємницький потенціал. У свою чергу, інфраструктура підприємництва повинна забезпечувати резерви для розвитку підприємницького потенціалу.

З урахуванням значення інфраструктури підприємництва в розвитку соціально-економічної системи необхідним є пошук і впровадження методики управління інфраструктурою, яка враховує взаємовідносини учасників інфраструктурного забезпечення. Дана обставина передбачає формування інфраструктури підприємництва як мультиагентної системи трансакцій з метою досягнення стійкості економічного розвитку.

Література

1. Ігнатенко, М.М. (2016). Формування та розвиток соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: теорія, методологія, практика.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

2. Мармуль, Л.О. (2017). Облік, оцінка й діагностика фінансово-економічних результатів діяльності у стратегічному менеджменті підприємств і організацій. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*.
3. Мандич, О.В., Науменко, І.В., & Романюк, І.А. (2019). Формування політики товаророзподілу в інтегрованих структурах.
4. Ihnatenko, M., Antoshkin, V., Krukovska, O., Malyshko, V., & Marmul, L. (2019). Social investments as the highest manifestation of implementation of social responsibility of the companies of agribusiness.

Боровік Л.В., д.е.н., доцент

Херсонський національний технічний університет, м.Херсон

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОРУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постійно зростаючі потреби суспільства у збільшенні обсягів виробництва продовольства та промислових товарів й поліпшення їх якості, змушують вчених досліджувати проблеми інноваційного розвитку суспільного господарства.

Сутність економічної категорії «інновація» досліджували ще основоположники класичної економії. Так, А.Сміт (1723-1790р.р.) наголошував, що технічний прогрес та розподіл праці обумовлюють розвиток інноваційних процесів у різних галузях економіки. Пізніше, Д.Рікардо (1772-1823р.р.) у своїй науковій праці, указував на те, що «...той, хто зробив відкриття машин буде насолоджуватися додатковими перевагами, продукуючи більший прибуток». Дж.М.Кейнс, досліджуючи розвиток інноваційних процесів у суспільному господарстві, висловив думку, що «...певна епоха до початку історії людства може

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

вважатися картиною прогресу, схожою із сучасною, при цьому слід враховувати що ... сучасна епоха розпочалася разом з накопиченням капіталу у XVI столітті». У 1894р., М.Туган-Барановський, досліджуючи кризові явища та розвиток інноваційних процесів у ці періоди, довів, що науково-технічна революція здійснює позитивний вплив на розвиток економіки і є основним фактором впливу на вихід суспільного господарства з економічної кризи. Й.Шумпетер у своїх наукових працях довів, що інноваційна діяльність є основою підприємницької діяльності, а інновація – це процес втілення нових технологій, нових виробничих заходів, нових джерел постачання, нових форм індустріальної організації.

У сучасній науковій літературі досі не існує однозначного трактування поняття «інновація». Так, Євтушевський В.А. визначає це поняття як кінцевий ефект впровадження результату наукової діяльності з отриманням комплексу ефектів. За визначенням Г.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило, О.М. Супрун, інновація – це нове знання, отримане у результаті науково-технічної діяльності, творчої праці, яке набувши форму інтелектуального продукту приймає участь у ринковому обміні. Д.Черваньов й Л.Нейкова трактують це поняття як техніко-економічний процес, який, завдяки практичному використанню продуктів розумової праці – ідей і винаходів, призводить до створення кращих, за властивостями, нових видів продукції і нових технологій, які, з'явившись на ринку нововведень, можуть принести додатковий дохід. Отже, інновації несуть завжди щось нове у виробництво, шляхом запровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій, цифровізації технологічних процесів, поглиблення знань, використання відновлюваних джерел енергії, отримання конкурентоспроможного інноваційного продукту.

Одним з найважливіших факторів інноваційного розвитку економіки є системне інформаційне забезпечення суб'єктів виробництва та суспільства. На сучасному етапі економічного розвитку суспільства інформаційні технології стали

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

тим основних ресурсом, який позитивно впливає на розвиток усіх галузей суспільного господарства, формують інформаційну свідомість людини, підвищують рівень її життєдіяльності. Завдяки розширенню інформаційного простору зростає роль освіти і знань в економічній і соціальній сферах, прискорюються процеси економічної, культурної, політичної глобалізації, формується нова парадигма зростання ефективності сучасного виробництва.

Одним з найважливіших напрямів інноваційного розвитку суспільства й економіки країни є техніко-технологічне освоєння ресурсного потенціалу відновлюваних джерел енергії. Вирішуючи проблему забезпечення енергетичної незалежності, держава скеровує зусилля на отримання енергії з таких джерел як енергія сонця, вітру, побутових й промислових відходів, використання гідро- та геотермічної енергії, використання біологічних видів палива і газу. До основних переваг використання відновлюваних джерел енергії належать.

Надзвичайно велика увага держави до розвитку ВДЕ визначається зростанням потреби суспільного господарства у електричній енергії, яка має зрости у 2 рази до 2030 року і у 4 рази до 2050 року порівняно з 2000 роком. На кліматичній конференції ООН (Німеччина) у 2017р., Україна репрезентувала план переходу країни на використання відновлюваної енергії до 2050 року. Згідно з цим планом найбільш перспективними для України є сонячна, вітрова та гідроенергетика.

Використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізація економіки, початок інноваційного розвитку енергетики в Україні, використання відновлюваних джерел енергії свідчить про поступовий перехід суспільного господарства країни на інноваційні шляхи свого розвитку.

Використання невикопних енергетичних ресурсів, це шлях до виходу країни з енергетичної кризи, зростання економіки, підвищення рівня життя населення.

Література

1. Начала политической экономии/В.Петти, А.Смит, Д.Рикардо, Дж.Кейнс,

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

М.Фридмен. Классика экономической мысли: Сочинения. М.: ЭКСМО – Пресс, 2001. – С.405.

2. Кейнс Дж.М. Экономические возможности наших внуков. Вопросы экономики. 2009. №6. С60-69.

3. Туган – Барановский М.И. Основы политической экономии. Петроград, 1917. – 136с.

4. Танклевська Н.С. Боровік Л.В. Концептуальні засади удосконалення інвестиційної політики розвитку сільського господарства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип.26. Ч.1. С. 24-28.

5. Енергія сонця. Держенергоефективність України (Фінансова модель сонячної електростанції потужністю 1 МВт). URL/: <http://sace.gov.ua/uk/ae/sunenergy>.

6. Боровік Л. В., Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. Ефективна економіка. 2021. №3. URL: <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/7518>

7. Боровік Л. В., Карнаушенко А. С., Петренко В. С. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності. Ефективна економіка. 2021. №11 URL: <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/7519>

Бойко В. О., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон

ШОКОЛАДНИЙ ТУРИЗМ – СВЯТО ГАРНОГО НАСТРОЮ

Все більшої популярності у наш час набувають гастрономічні тури, у яких туристичні фірми пропонують подорожуючим вишукані національні страви та напої різних країн світу [1-3]. За оцінками Всесвітньої асоціації гастрономічних подорожей, витрати на їжу та напої становлять від 15% до 35% всіх видатків на туризм, залежно від доступності місця призначення. Для шанувальників солодких відчуттів радять купувати шоколадні тури.

Шоколадний туризм - це особливий напрям мандрівок, проте не менш вишуканий, ніж звичайна подорож світовими пам'ятками. Цей вид туризму дає можливість відвідування туристами шоколадних фабрик, майстерень шоколаду, музеїв шоколаду, фестивалів шоколаду, шоколадних майстер класів, дегустацій тощо.

Шоколадний туризм має специфічні риси, а саме:

- умови для розвитку шоколадного туризму мають ті країни, які є виробниками шоколадних виробів;
- не носить характер сезонного відпочинку, для будь-якого часу року можна підібрати відповідний тур;
- може бути елементом інших турів;
- популяризує місцеві кулінарні традиції;
- презентація виробників шоколадних виробів - невід'ємна складова будь-якого шоколадного туру [4].

Найпопулярнішими країнами шоколадного туризму є:

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Бельгія. У Бельгії склався культ шоколаду. Про нього пишуть книжки, створюють фільми. У невеликій країні, яка за розмірами приблизно така, як Київська область, п'ять музеїв шоколаду. У цій державі можна знайти більше двох тисяч шоколадних магазинів і 16 музеїв, присвячених шоколаду, до того ж його тут виробляють найбільше у світі - 170 тисяч тонн на рік. Кожен житель країни споживає в середньому 8 кг шоколаду (це один із найвищих світових показників). Великим визнанням бельгійського шоколаду у світі є і те, що майже 80 % його іде на експорт. Шоколад дарують на всі свята. Склалась навіть традиція вручати гостям, що вітають родину з новонародженим, спеціальне шоколадне драже в красивих мішечках. Справжньому шоколадному туристу слід відвідати шоколадну столицю країни - Брюгге. Саме тут можна задовольнити будь-які примхи шоколадомана, починаючи від супу з какао-бобів і телятини під шоколадним соусом та закінчуючи паштетом, приправленим темним шоколадом [5].

Швейцарія. Неможливо здійснити подорож Швейцарією і не спробувати швейцарський шоколад. На залізничній лінії Монтре – Бернський Оберланд з'явився спеціальний поїзд присвячений цьому вишуканому продукту. Цей тур пропонує подорож лише першим класом – у вінтажному вагоні Пульман 1915 року, а потім автобусом. У країні також відомий «Будинку шоколаду» в якому багато пам'яток, які сподобаються любителям солодощів, тут створено цілі лабіринти білого, молочного та темного шоколаду. А в Lindt Chocolateria гості можуть створювати власні смачні кондитерські вироби під час майстер-класу з виготовлення шоколаду. У «Будинку шоколаду» гостей заохочують брати цукерки додому, адже тут знаходиться найбільший у світі магазин шоколаду Lindt. Більше 70% швейцарського шоколаду експортується. У середньому обсяг продажів шоколадної промисловості Швейцарії складає два мільярда доларів на рік [6].

Франція. Французька кухня справедливо вважається зразком світової кулінарії, еталоном вишуканості та витонченості. Її велич побудовано на вмілому

підборі продуктів і грамотному поєднанні інгредієнтів, а також скрупульозною увагою до найдрібніших деталей. Франція також є однією із країн яка розвиває напрям шоколадного туризму. Відвідати шоколадну фабрику туристи мають можливість у Бретані та Нормандії, Пікардії та околицях Парижа. Невеличкі ж «шоколатеріє», де виготовляється та продається шоколад ручної роботи, можна зустріти по всій Франції. Неподалік від Ліона знаходиться одна з найвідоміших шкіл шоколатьє - Ecole du Grand Chocolat of Valrhona [7].

Як висновок можна впевнено стверджувати, що шоколадний туризм має певні переваги в порівнянні з іншими видами пізнавального туризму, а саме він охоплює майже всі органи чуття людини та створює свято гарного настрою.

Література

1. Boiko, V., Liubynskyi, O., Strikha, L., Zarakhovskiy, O. Y., & Neilenko, S. (2021). Development of Culinary Tourism in European Countries. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(4), 167–177. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.4.21>
2. Kyrylov, Y., Hranovska, V., Boiko, V., Kwilinski, A., & Boiko, L. (2020). International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12), 303. <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>
3. Lyulyov, O., Us, Y., Pimonenko, T., Kwilinski, A., Vasylieva, T., Dalevska, N., Polcyn, J., & Boiko, V. (2020). 'The Link Between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact.' In Khalid S. Soliman (Ed.), *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA) 4-5 November 2020*. (pp. 8070-8086). Granada, Spain: IBIMA Publishing.
4. Петлін І.В., Василиця Х.А. Місце шоколадного туризму в розвитку гастрономічних видів туризму. Матеріали I Міжнародної науково-практичної

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

конференції «Регіональний туризм: сучасний стан та шляхи оптимізації» (м. Київ, 2 квітня 2021 р.). К.: КРОК, 2021. С.31-32.

5. Таємниці успіху бельгійського шоколаду. URL:
<https://day.kyiv.ua/uk/article/blog-lshzh/tayemnyci-uspihu-belgiyskogo-shokoladu>

6. У Швейцарії відкрився найбільший у світі музей шоколаду. URL:
<https://ukrreporter.com.ua/ua/u-shvejtsariyi-vidkryvsya-najbilshyj-u-sviti-muzej-shokoladu.html>

7. Гастрономічні особливості Франції. URL:
<http://svitmandr.com.ua/гастрономічні-особливості-франції/>

Карнаушенко А.С., к.е.н.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СТРАХУВАННЯ

Світовий страховий ринок стоїть перед глобальними викликами. Економічна нестабільність, посилення регуляторних вимог, природні ризики та зниження окупності інвестицій – ось лише деякі чинники, виявлені Economic Intelligence Unit в результаті опитування 322 керівників страхових посередницьких компаній із Північної Америки, Європи та Азії щодо перспектив розвитку галузі до 2030 року [1].

Для того щоб підготуватися до майбутніх глобальних змін представники страхового ринку оновлюються та змінюють архітектуру своєї діяльності. Поглиблення спеціалізації, перехід від традиційних видів страхування до цифрових платформ, створення нових крос-секторальних продуктів саме такі нововведення впроваджують світові лідери страхового ринку. Адже, саме від ефективності таких дій буде визначатися розміщення сил країн-учасниць у глобальному масштабі.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Тенденції та перспективи розвитку світового страхового ринку в найближчій перспективі будуть спрямовані за наступними напрямками:

– ринки розвинутих країн будуть перебувати під негативним впливом рецесії в їх економіці, що виражатиметься в низьких темпах зростання страхового ринку, основними драйверами якого будуть виступати країни, що розвиваються [2];

– диспропорція у зростанні ринків розвинених країн та країн, що розвиваються, збережеться, що буде виражатися у випереджальному зростанні світового ринку за рахунок ринків країн, що розвиваються;

– диспропорція в обсягах страхових ринків розвинених країн, що розвиваються, у перспективі знижуватимуться. Однак повний паритет між цими ринками бачиться досяжним лише у віддаленій перспективі. Виняток тут становить КНР, за якою вже закріплене місце у трійці лідерів світового ринку незалежно від його сегменту;

– провідниками глобалізації на світовому страховому ринку будуть найбільші ТНК, які за рахунок процесів злиття та поглинання розширюватимуть свою присутність на національних ринках;

– ряд тенденцій світових демографічних процесів створює передумови у розвиток страхового ринку. Однією з таких передумов стає властива розвиненим ринкам тенденція «старіння» населення, що закономірно призводить до нарощування обсягів страхових операцій на окремих сегментах ринку.

Отже, в результаті вищевикладеного можна виділити основні тенденції розвитку сучасного світового страхового ринку: позитивний довгостроковий тренд розвитку світового страхового ринку; визначальний розвиток сектора страхування життя на світовому страховому ринку; утримання лідируючих позицій Західною Європою у секторі страхування життя, а Північною Америкою у секторі страхування, відмінному від страхування життя; зростання кількості та масштабності збитків від природних катастроф, що потребує державної підтримки

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

при наданні страхового захисту з цього виду ризиків; актуалізація потреби у страховому захисті від наслідків терористичних атак; посилення ролі перестраховування, зокрема європейських перестраховальників, та залучення до перестраховування капіталу нових спеціальних фінансових інструментів; необхідність перегляду ролі, форм та обсягу участі держави у покритті катастрофічних збитків; значне збільшення гнучкості страхових продуктів завдяки масовому застосуванню мобільних та бездротових технологій.

Сучасним етапом в розвитку страхового ринку є його діджиталізація. Перехід страхового бізнесу на цифрові технології є необхідною вимогою сучасності. В умовах загострення конкуренції, зростання вимог з боку споживачів і нагляду, страховий ринок стрімко займає лідируючі позиції на передовій технологічного прогресу [2]. З кожним роком розвиваються сервіси віддаленого врегулювання збитків, зростає кількість страхових продуктів, що продаються онлайн, впроваджуються мобільні додатки.

На сьогоднішній день окремі вітчизняні страхові компанії пропонують до семи страхових продуктів, які можна замовити або придбати онлайн. Це як правило досить класичні продукти, що не потребують додаткового андерайтингу з боку страхових компаній. Страхові компанії на фінансовому ринку одними з перших одержали право укладати електронні страхові договори у сфері обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності власників транспортних засобів. Рівень діджиталізації страхової компанії також можна відслідкувати і за інформаційним наповненням її офіційного веб-сайту. Діджиталізація допомагає в короткі терміни та в доступній формі отримати інформацію про будь яку фінансову установу. Тому основним із позитивних моментів її впровадження стає створення відкритого страхового ринку в інформаційному сенсі.

На вимогу часу сьогодні вчені працюють над питаннями діджиталізації в різних сферах, саме у фінансовому секторі досить активно здійснюються наукові

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

дослідження. Не дивлячись на те, що питання діджиталізації активно обговорюються в наукових колах, а особливо за кордоном, в Україні не достатньо вивченим залишаються питання щодо діджитал-технологій, які використовуються вітчизняними страховиками і тенденцій, які вони формують загалом на страховому ринку. Поки що існує єдиний підхід в сфері страхування до розуміння діджиталізації. Зазвичай, під цим поняттям діджиталізації українські вчені розуміють оцифрування технологій в зовнішніх та внутрішніх процесах страхової компанії [3].

Сучасні особливості формування світового страхового ринку включають високий рівень конкуренції на ринку, посилення уваги держав, міжнародних організацій і професійних об'єднань до проблем стійкості страхового ринку на тлі відносної лібералізації страхового ринку, що розвивається в контексті глобалізації тенденція регіоналізації світового страхового ринку, динамічну географічну структуру ринку, якій властива мінливість, рухливість за тенденціями розвитку окремих ринку на сучасному етапі виступає активне зростання страхового ринку КНР; посилення ролі інформаційних технологій у формуванні каналів продажу на ринку страхування; поява мультинаціональних (міжнародних) компаній (ТНК та ТНСО).

Література

1. The Economist Intelligence Unit. Digital Adoption in the Insurance Sector from Ambition to Reality?. EIU. 2015. P.3. Insurance Market Outlook 2017/2018.
2. Дробізько С.І. Теоретико-методичні аспекти страхового ринку в системі ринкової економіки. Ефективна економіка. 2018. №6
3. Вовчак О. Д. Страхова справа: підручник. К.: Знання, 2011. – 391 с. 5.
5. Навроцький Д. А. Формування страхового ринку України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Д. А. Навроцький. Київ, 2005. 14 с.

Мухіна І.А., к.е.н., доцент

*Шерстюк В.В., здобувач вищої освіти економічного факультету
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки, комерційна діяльність - це не тільки підприємництво у сфері торгівлі, але й діяльність, яка має важливий соціальний ефект - задоволення попиту споживачів товару. У зв'язку з чим впливовою стає роль держави – третього учасника цих соціально-економічних відносин.

Взаємодія учасників в реаліях аграрної економіки України є непростою і потребує розуміння кожним з них ролі, місця і ступеня свого впливу. Покращення цих відносин сприятиме активізації економічних процесів в аграрній сфері, розширить умови для якісних змін, гарантуватиме продовольчу безпеку нашої країни. Таким чином, напрямок наукового дослідження є актуальним

Метою даного дослідження стала взаємодія та шляхів її покращення між державою та підприємствами аграрного сектору у сфері комерції.

Завданням дослідження було проведення аналізу економічного стану діяльності приватного підприємства, визначення його місця і ролі у реалізації державної програми продовольчої безпеки України, а також розгляд шляхів активізації економіки аграрного сектору за допомогою державного регулювання та підтримки.

В основі методів дослідження покладено соціально-економічний принцип оптимального сполучення між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, загальнонаукові методи – спостереження, аналіз і синтез, індукція,

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

дедукція, та економічні – статистичний аналіз, зіставлення, групування, системний підхід, метод субоптимізації тощо.

Предметом дослідження слугують соціально-економічні відносини між державою та підприємствами аграрного сектору економіки.

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «Партнер Агро-Сервіс» (скорочено – ПП «Партнер Агро-Сервіс») м. Херсон, яке здійснює комерційну та консалтингову діяльність в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає у використанні методу економічної субоптимізації для визначення індивідуальної ролі та місця учасників комерційних процесів - держави, ПП «Партнер Агро-Сервіс», виробників аграрної продукції, виробників с.-г. техніки та інших.

Практичне значення одержаних результатів в тому, що керівництво ПП «Партнер Агро-Сервіс» має чітке уявлення про свою соціальну місію у реалізації програми створення продовольчої безпеки України. Це допоможе підприємству визначити напрямки стратегічних зусиль для довготривалого функціонування на ринку комерційних послуг для товаровиробників аграрної сфери.

Побудова ринкових відносин в Україні, відкрила значний простір для відкриття власної справи у сфері комерції, адже цей напрямок потребує значно менших матеріальних і фінансових витрат, ніж виробництво. Через це комерція стала нішею де, концентрується малий та середній бізнес. В силу історичних та географічних умов, аграрна сфера стала широким полем діяльності саме цих видів бізнесу.

Як галузь, яка забезпечує країну продовольством, аграрний сектор економіки є предметом постійної уваги держави, особливо в умовах воєнної загрози. З цією метою була розроблена Стратегія продовольчої безпеки України.

Господарським напрямком діяльності досліджуваного підприємства ПП «Партнер Агро-Сервіс» слугує торгівля с.-г. технікою та обладнанням, надання

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

ремонтно-сервісних послуг, консультування з приводу використання техніки та поставка запчастин виробникам продукції рослинництва.

У системі продовольчої безпеки ПП «Партнер Агро-Сервіс» нами було віднесено до обслуговуючої ланки, безпосередньо наближеної до виробництва. Взаємодія між учасниками в аграрній сфері має різнонаправлену векторність, бо з однієї сторони, вони виступають як контрагентами на ринку та примусовим виплатам податку, а з іншої - отримують взаємну користь від цих відносин, тобто вони мають соціальний ефект (рис. 1).

Рис. 1 – Протилежність економічних прагнень між учасниками ринкових відносин аграрної сфери

В умовах воєнної загрози Україні, соціальна взаємодія та забезпечення країни продовольством виходять на перший план. Тому, на нашу думку, виробничі процеси аграрної сфери та сприяння розвитку вітчизняного виробника с.-г. техніки мають пріоритет над іншими, а ступінь впливу на них іншими учасниками, показує його місце у системі.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Для регулятивної політики рекомендовано використання методу субоптимізації, суть якого в зменшенні рівня суперечностей між контрагентами на ринку. Перевага тут надається соціальному ефекту від взаємодії, задоволенню потреб якомога більшого числа учасників цілісного ринкового середовища.

Література

1. Збарський В.К. Державна підтримка сільського господарства. *Економіка АПК*. 2018. № 4. С.74-80.
2. Мухіна І.А., Хорунжий І.В. Обґрунтування вибору місії науково-дослідного господарства// *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип. 7. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 81-90

Артьомова Т. І., д.е.н., доцент,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України, м. Київ

ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ГЕНЕРАТОР НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

В умовах ринку підприємництво є одним з основних генераторів економічного розвитку і суспільного процвітання. Взагалі під підприємництвом розуміється самостійна діяльність громадян та їх об'єднань, спрямована на отримання прибутку (доходу), що здійснюється на свій ризик і під майнову відповідальність. Втім, за Й. Шумпетером, підприємець-новатор є особливим економічним суб'єктом, якого неможливо ідентифікувати за належністю до певного соціального прошарку або класу. Він наділений специфічним економічним талантом і за допомогою грошового капіталу здійснює свою історичну функцію [2].

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Підприємець і капіталіст, бізнесмен – не тотожні фігури; підприємець характеризується не масштабами володіння і змістом майна, а особливими рисами характеру – ініціативою, авторитетом, даром передбачення, готовністю до ризику. Підприємця характеризують ірраціональні, з точки зору традиційного економічного суб'єкта, мотиви господарської діяльності, особливі риси поведінки – саморозвиток, радість творчості, долавання труднощів на шляху до життєвого успіху.

Підприємницьку діяльність як процес «творчого руйнування» Й. Шумпетер вважав визначальним атрибутом капіталістичного розвитку, а всі найважливіші поняття і феномени ринкової економіки – капітал, прибуток, заробітна плата, циклічний характер розвитку та інші – похідними від неї. При цьому капіталізм розумівся, безвідносно від звичної сьогодні соціально-політичної оцінки, – як система класичного малого і середнього приватного підприємництва, заснована на цінностях пуританського індивідуалізму. Накопичення багатства, його інституціоналізація, виникнення великих корпорацій, посилення втручання держави в економічну діяльність, на думку Й. Шумпетера, є ознаками кризи класичної капіталістичної системи, яка стає жертвою своїх власних успіхів.

Функції підприємця в нових умовах інституціоналізуються, а технічний прогрес все більше здійснюється «організованими у команди» фахівцями, які безперервно прозрівають і прогнозують майбутню економічну ситуацію, розраховуючи її множинні ризики. На тлі деперсоналізації інноваційної функції виникає нова система цінностей, змінюються культура і характер суспільного мислення. Все це знаменує становлення нової цивілізації, яку, як вважав автор, можна по-різному називати, в залежності від суспільних смаків і уподобань.

Сьогодні можна констатувати, що *більшість наукових передбачень Й. Шумпетера підтвердилися на практиці*. З другої половини ХХ ст. домінуюче становище в економіці зайняв організований бізнес в особі корпорацій і держави.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

На рубежі століть і тисячоліть така система господарства набула загального поширення і виявила тенденцію до становлення глобальної інформаційної цивілізації. При цьому новий світ, сповнений «цінностей» економізму і раціональності, як результат технологічної доцільності та упередженої думки, виявляється все більш ворожим для існування людини – холодним, розважливим, парадоксально-амбівалентним. Його можна визначати, з одного боку, разом з У. Беком, як суспільство небезпек і катастроф [3]; з іншого, услід за Ф. Евальдом, – як застраховане суспільство, в якому безпеку піднято до рівня панівної цінності [4, с. 385-393]. В цілому ж сучасна господарська система філософськи осмислюється як суспільство ризику, яке балансує на межі безпеки й ненадійності, невизначеності і вибору [5, с. 26-46]. Такими є суспільні втрати від нівелювання творчої підприємницької функції.

Втім, на думку фахівців, з кінця ХХ століття *підприємництво відроджується на нових соціальних засадах* у зв'язку з активізацією громадянського суспільства і триумфу особистості. Дійсно, інформаційна економіка формує капітальний запит на унікальні (перш за все, інтелектуальні) творчі здібності індивіда, здатного швидше і ефективніше, ніж більшість соціальних інститутів, змінювати формати і підвалини суспільного буття. Зворотним боком таких здібностей постає принцип індивідуальної відповідальності, який ґрунтується на стандартах високих етичних норм і здатний підняти індивіда до суб'єкта глобального рівня, наділеного почуттям відповідальності за збереження навколишнього середовища, застереження ядерної війни, подолання бідності.

В ході глобальних ринкових трансформацій і соціальних потрясінь прийшло усвідомлення *необхідності інклюзивного розвитку як форми підприємницької активності* в економіці нової реальності і засобу подолання існуючої структурної кризи. На думку фахівців, інклюзивність як «персоніфікована економіка»,

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

побудована з урахуванням творчих здібностей і особливостей кожного її суб'єкта, демонструє принципи нової суспільної організації.

Як підґрунтя інклюзивної цивілізації економічна інклюзія тільки має отримати наукове обґрунтування. Сьогодні ж між суб'єктами бізнесу все більше розгортається *глобальна конкуренція за оволодіння принципами інклюзивного розвитку*. Уникнути такої конкуренції не може жоден економічний суб'єкт, який претендує на суверенітет і гідні умови життя [1].

Література

1. Артёмова Т. Інклюзія як форма підприємництва в економіці нової реальності // Вектори еволюції та перспективи підприємництва в умовах сучасних викликів: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні перспективи підприємництва», (8-9 жовтня 2020 р., м. Ірпінь): у 2 ч. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – Ч. 1. – 242 с. С. 22-25.
2. Из предисловия к японскому изданию / Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. М.: Прогресс, 1982. – 137 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uaterra.in.ua/wp-content/uploads/2017/11/SHumpeter-Teoryya-ekonomycheskogo-razvytyya.pdf>
3. Общество риска: на пути к другому модерну / Бек У. М.: Прогресс-Традиция, 2000.
4. Die Versicherugs-Gesellshaft / Ewald F. Kritische Justiz. 1989. Vol. 22. P. 385–393. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0023-4834-1989-4-385/die-versicherungs-gesellschaft-volume-22-1989-issue-4?page=0>
5. Современное общество как общество риска / Г. Бехман Вопросы философии. 2007. №1. С. 26–46.

Петренко В. С., д.е.н., доцент

Мельникова К. В., к.е.н., доцент

Херсонський державний університет, м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БАНКІВ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Оскільки військові дії на території України продовжуються українська економіка перебуває в кризовому стані і потребує фінансової допомоги та програм розвитку. Україна, як економіка, що розвивається, потребує багато таких програм розвитку. Це пов'язано з повільними темпами економічного зростання, а також через визнання необхідності мобілізації виняткових ресурсів для інвестицій у критичні сектори економіки [1].

Однією з таких програм є налагодження Банків розвитку. Банки розвитку, інакше відомі як спеціалізовані Фінансові установи, або фінансові установи розвитку (DFI), це установи, які, створюються для сприяння розвитку специфічних галузей економіки. Банки розвитку є частиною фінансової системи будь-якої економіки. Протягом багатьох років фінансові системи були визнані важливими учасниками економічного розвитку. Ми бачимо фінансовий сектор як каталізатор економічного зростання, якщо він здоровий і добре розвинений. Однак переваги, отримані від здорової та добре розвиненої фінансової системи, не можуть бути досягнуті, поки це не пов'язано з мобілізацією заощаджень та ефективною посередницькою роллю – звідси суть банківської діяльності, що розвивається.

Банки розвитку створюються для підтримки підприємств терміновими кредитами, які не мають можливості надати комерційні банки.

Банки розвитку створені для надання довгострокових коштів у формі акціонерного та кредитного фінансування, щоб сприяти зростанню та розширенню для промислового розвитку. Взагалом промисловий розвиток може бути

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

досягнутий лише за умови наявності достатніх коштів. Такі джерела надходять із довгострокових коштів для фінансування довгострокових проектів.

Тобто довгострокові проекти потребують довгострокових позик, щоб бути життєздатними. Примітно, що доступність інвестиційного капіталу для промислових підприємств зумовлена головним чином взаємозв'язком фінансової структури економіки та фінансових посередників, які функціонують у цій структурі. У цьому контексті розгляд фінансової структури компанії має три аспекти:

1. Державне фінансування у формі субвенції чи гранту;
2. Самофінансування з прибутку підприємства;
3. Добровільні заощадження.

Жоден з цих аспектів не є стимулюючим джерелом для підприємств через свою природу, а комерційні банки, як правило, не схильні кредитувати довгострокові капітальні інвестиції. Саме на цьому фоні уряд та інші зацікавлені сторони для сприяння довгостроковому інвестиційному фінансуванню знайшли у разі потреби створення спеціальної фінансово-кредитної установи, відомої як Банки розвитку. Оскільки очікується, що банки будуть діяти як засіб, за допомогою якого можна надавати термінове фінансування для проектів розвитку, вони, таким чином, є основними операторами в довгостроковій перспективі фінансового ринку.

Література

1. International Finance Corporation URL: www.ifc.org
2. International Bank for Reconstruction and Development URL: <https://www.worldbank.org/en/who-we-are>

Винтовкіна В. В.

здобувачка 3 курсу, 331 групи

першого (бакалаврського) рівня

Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

*Науковий керівник - д.е.н., доцентка **Петренко В. С.***

Херсонського державного університету, м. Херсон

ВНУТРІШНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Управління фінансами означає застосування загальних принципів управління до фінансових ресурсів закладів середньої освіти. Це включає планування, організацію, керівництво та контроль фінансової діяльності, такої як закупівля та використання коштів. Кожному навчальному закладу для функціонування потрібні гроші, починаючи від виплати заробітної плати, закінчуючи придбанням меблів, книг, обладнання тощо. Їх необхідно придбати шкільне керівництво та проведено найкращим чином, щоб учні отримали найкращий освітній досвід. Більшість компаній створюються з метою отримання прибутку, але навчальні заклади створюються з неприбутковою метою. Це змінює підхід до управління фінансами у справі шкіл, оскільки «прибутком» тут є результати навчання студентів. Якщо студенти після закінчення навчального закладу вдало складають зовнішнє незалежне оцінювання та вступають до провідних університетів України, потім отримують хорошу роботу і щасливо влаштовуються, це є «прибутком» для закладу.

Фінансування освіти є складним завданням, оскільки воно потребує врахування різноманітних змін у суспільстві, таких як зростання населення,

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

соціальні зміни, економічні та політичні зміни тощо. ретельно планувати та передбачати майбутні потреби та виклики системи освіти.

У системі освіти можуть виникнути фінансові проблеми через внутрішні та зовнішні чинники. Ці проблеми слід правильно ідентифікувати та перерахувати, а потім систематично вивчати для їх вирішення. Більш детально розглянемо внутрішні проблеми фінансування закладів середньої освіти:

1. Повсякденні витрати. Протягом року навчальні заклади несуть різні витрати. Хоча вони вже прораховані заздалегідь, ніколи не можна бути впевненим, скільки грошей буде витрачено. Дуже часто можна побачити, що витрати перевищують бюджет, і це часто, оскільки освіта, яка надається студентам, має більше значення, ніж фінансові втрати. Якщо школи стикаються з фінансовими проблемами, їх часто рятують за рахунок фінансової допомоги місцевих громад та уряду, оскільки навчальні заклади є найважливішими інституціями суспільства. Тим не менш, керівництво школи несе відповідальність за те, щоб все залишалось в рамках бюджету, але не за рахунок досвіду навчання учня.

2. Розширення об'єктів. Навчальні заклади повинні змінюватися та адаптуватися до мінливого світу. Оскільки населення зростає, потрібно більше місць і класних кімнат. Це вимагає від школи розширити не тільки свої приміщення (клас, інструменти, лабораторії, обладнання), але й свого персоналу

3. Розширення послуг. З новими ідеями та висновками, які відкриваються, нові теми та предмети необхідно вводити в навчальну програму. Для цього потрібно наймати нових викладачів, які є експертами в різних галузях. Консультування школярів та кар'єрне консультування сьогодні стали необхідним доповненням у школах. Це також потребує додаткового персоналу, який може надавати школярам спеціальні послуги.

4. Освіта з особливими потребами. Не вистачає навчальних закладів, які можуть обслуговувати потреби учнів з особливими потребами. Тому школи

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

повинні стати більш інклюзивними і приймати учнів, які мають певні недоліки або унікальні риси. Коли такі учні приходять до школи, школа повинна зробити спеціальні заходи, які можуть коштувати великих грошей. Від будівельних пандусів, перил, підйомників для інвалідних візків до спеціальних аудіо-візуальних засобів для сліпих/глухих/німих школярів – усе це додає фінансові проблеми закладу.

5. Пріоритетність витрат. Усі витрати, здійснені в навчальному закладі, здійснюються на користь школяра. Однак деякі витрати приносять користь певній групі дітей, а деякі взагалі не приносять користі іншим. Наприклад, будівництво нової майстерні для трудового навчання — це величезні витрати, але це піде тільки на користь хлопцям, а не дівчатам. Вирішення та визначення пріоритетів витрат є величезною відповідальністю керівництва і може призвести до суперечок і конфліктів всередині установи.

Література

1. Савіщенко В. Інвестиції в освіту та науку України: проблеми теорії та практики // Національний юридичний журнал. 2016. № 1/2 (17). С. 62–67.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 із змінами та доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Про затвердження Порядку отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2000 р. № 1222
4. Про затвердження порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету

Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [Електронний ресурс]. – URL:
<http://www.ua-tenders.com/legislation/decisions/p228/>

*Артищенко К. В., здобувачка 3 курсу, 331 групи
першого (бакалаврського) рівня
Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Науковий керівник - д.е.н., доцентка **Петренко В. С.**
Херсонського державного університету, м. Херсон*

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Термін «малий бізнес» використовується по-різному. Комуś це може нагадувати про одного постачальника послуг або некорпоративного підрядника; для інших цей термін може означати компанію, зареєстровану на ринку альтернативних інвестицій, а не на Лондонській фондовій біржі. Те, що мається на увазі під «малим», є відносним і буде залежати від мети визначення. Це може стосуватися якісних характеристик, а не розміру. Комітет з розслідування малих підприємств віддав перевагу якісному, або, як він називав, економічному визначенню, хоча й у поєднанні зі статистичними визначеннями, які розглядають різні показники для різних секторів. Взагалом структурна спрямованість може спонукати нас до спроб визначити фірми, які є малі в деякому якісному сенсі для цілей оподаткування: незалежні фірми, якими керують їхні власники в аперсоналізований спосіб. Вони можуть мати значний оборот або рівень прибутку і все одно підпадати під це визначення, тому ми могли б правильно називати ці підприємства керованими власниками, а не малими; однак використання терміну «малий» для таких фірм є широко поширеним і вкорінним.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

Це визначення має обмежену цінність для практичних і, отже, цілей оподаткування. У законодавстві часто потрібні об'єктивні та легко вимірювані критерії. Кількісно розмір можна виміряти за прибутком, оборотом, балансом, кількістю працівників, кількістю власників або певною комбінацією цього, як можна побачити в різних прикладах у Додатку I. Кожен показник дасть дуже різну картину – наприклад, досить великі за кількістю працівників підприємства можуть отримувати низькі або негативні прибутки. Що стосується податкової політики яка контролюється власником, може мати більше значення для того, як бізнес має оподатковуватись, ніж кількісний розмір, оскільки контроль власника впливає на природу доходу та можливості вибору при характеристиці платежів з корпорації.

Як у законодавстві про компанії, так і в податковому законодавстві Великобританії існує довга історія спроб визначити особливі типи невеликих компаній, але безуспішно. В даний час країна використовує рекомендації ЄС наведені в табл.1.

Таблиця 1.

Рекомендації ЄС до визначення поняття малого підприємства

Категорія підприємства	Чисельність персоналу	Виручка	Прибуток
Велике	250	>50 млн.євро	<43 млн.євро
Середнє	50	>10 млн.євро	<10 млн.євро
Мале	10	>2 млн. євро	<2 млн. євро

Спроби визначити підкатегорію компаній, якими керує власник, завжди призводили до дуже складних визначень, які важко застосовувати. Хоча, на перший погляд, компанія, керована власником, може здатися дуже відмінною від великої компанії, що котується на біржі, дуже важко визначити точний момент, коли

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

податковий або корпоративний закон повинен змінитися таким чином, який не є відкритим для маніпулювання, не в останню чергу тому, що так важко визначити поняття контролю, який можна отримати за допомогою права голосу, але й іншими способами. Так само важко відокремити пасивних інвесторів від тих, хто працює в компанії, оскільки, хоча це очевидно в багатьох випадках, в інших час від часу воно буде змінюватися, і акціонери можуть бути залучені до роботи в компанії різними способами. і протягом різних періодів і частин часу. Різниця між компаніями, зареєстрованими на визнаній фондовій біржі, і тими, які не є, іноді використовується для цілей оподаткування, але це відрізняє лише невеликий відсоток компаній від більшості, і тому не буде особливо корисним у вирішенні структурної проблеми, обговорюваної в цьому розділі.

Юридичне визначення «закритої компанії» для цілей оподаткування у Великобританії (яке не слід плутати з використанням цього терміна в економічній літературі) є тим, яке намагається досягти такого якісного характеру, але включає кілька складних під- визначення (див. Додаток I) і не є простим у застосуванні. З цієї причини деякі з «рішень» проблеми оподаткування малого бізнесу, у яких «малий» бізнес буде розглядатися інакше, ніж «великий» (з точки зору оподаткування), — які на перший погляд здаються привабливими, ймовірно, будуть непрацездатними в практика.

Література

1. Cherepanyn, M. I. (2016). Opodatkuvannia subiektiv maloho biznesu: suchasnyi stan ta napriamy reformuvannia. «Molodyi vchenyi», 12.1(40), 996-1001.
2. Ne rozmir, a yakist: naikrashchyi sposib pidtrymaty MSB – nyzki vytraty na splatu podatkiv (2018). Retrieved from <https://voxukraine.org/uk/ne-rozmir-a-yakist-najkrashhij-sposib-pidtrimati-msbnizki-vitrati-na-splatu-podatktiv/>

*Мороз В. В., здобувач 3 курсу, 331 групи
першого (бакалаврського) рівня*

*Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Херсонського державного університету, м. Херсон
Науковий керівник - д.е.н., доцентка **Петренко В. С.***

ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система відіграє важливу роль у формуванні економічних відносин між суб'єктами грошового ринку. Це обумовлюється тим, що саме банки є одним із найважливіших елементів структури економіки щодо організації руху фінансових потоків. Вони складають основу кредитної системи країни, концентрують основну частину її ресурсів.

Якщо ми проаналізуємо роль банку, ми виявимо, що він виконує кілька унікальних і важливих функцій.

1. Банки забезпечують безпечний та ефективний метод зберігання особистого багатства. Банк приймає депозити від населення, які підлягають погашенню за номіналом, на вимогу або після закінчення часу. З точки зору особи, яка прагне мати справу з ліквідними коштами, вибір полягав у тому, щоб зберегти готівкові кошти в безпечному місці, зберегти цінності, придбати якийсь інший матеріальний актив, інвестувати кошти, або помістити кошти в банк. Готівка може бути втрачена або вкрадена, і вони не отримують відсотків. Товари, цінності чи майно можуть бути втрачені або вкрадені, вони схильні до фізичного пошкодження та катастрофічних подій. Важливо, що перетворення готівки на товари, цінності чи майно (або перетворення товарів, цінностей чи майна назад у готівку) може спричинити значні трансакційні витрати та затримки, а також можливі коливання

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

вартості. Інвестиції, будь то в боргові чи акціонерні, тягнуть за собою ризик збитків. Вклад у банку повинен уникнути всіх цих проблем.

2. Банки надають ефективні засоби передачі вартості. Банки створюють інструменти, які полегшують передачу вартості від однієї сторони до іншої. Знову ж таки, використання альтернатив неефективне та пов'язане з ризиками чи витратами. Обмін товарів або послуг (бартер) може працювати в певних ситуаціях, але кожна бартерна операція вимагає переговорів, оскільки сторони повинні домовитися про відносну вартість обміну. Обмін інвестиціями може бути не менш проблематичним. Грошові кошти, звичайно, є корисним методом передачі вартості, але він громіздкий і неефективний для великих транзакцій і тягне за собою ризик втрати. Банки, оскільки їхні зобов'язання є безпечними та підлягають погашенню за номіналом, можуть сприяти передачі вартості за допомогою чеків, траттів, перекази, перекази на рахунок або інші інструменти.

3. Банки забезпечують ефективний механізм фінансування господарської діяльності. Кошти потребують як підприємства, так і приватні особи. Особи потребують фінансування на освіту, житло, автомобілі та інші значні витрати. Підприємства повинні проводити капітальні вдосконалення, фінансувати запаси, купувати товари та послуги та покривати витрати. Звичайно, можна отримати фінансування від заможних продавців, які мають фінансову спроможність відстрочити отримання платежу, але не кожен продавець має таку можливість. Також, безумовно, можна забезпечити фінансування з ряду окремих джерел до моменту отримання необхідних коштів, але це громіздко та неефективно, оскільки кожен потенційний кредитор повинен самостійно оцінити пропозицію та встановити власні умови. Багатьом індивідуальним кредиторам бракуватиме цього досвіду для проведення обґрунтованих оцінок. Таким чином, банк виступає централізованим джерелом коштів, а також централізованим джерелом оцінки кредиту та ризику.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

4. Банки приймають та сприяють ринковим рішенням. З точки зору банку, економічний світ досить простий. Банк отримує кошти від населення, на що пов'язані витрати. Вартість стосується не лише відсотків, а й витрат на залучення коштів та функціонування установи. Він заробляє гроші, позичаючи та інвестуючи гроші, генеруючи прибуток, який перевищує його витрати. У разі успіху він може виплатити своїм вкладникам за потреби, але, що не менш важливо, може надати додаткові позики та інвестиції. Враховуючи ці зобов'язання, банк повинен стати арбітром щодо планового використання коштів, обмежуючи поведінку, яка розглядається як ризикована або безглузда, оскільки така поведінка поставить під загрозу його здатність до погашення. За винятком державних банків, де рішення про кредитування можуть створюватися відповідно до уявних соціальних, державних або державних інтересів, і якщо позики можуть бути більшою мірою державною субсидією, ніж реальним кредитом, який очікується погасити, існування банку залежить від швидкого та своєчасного погашення його позик та інвестицій.

5. Банки сприяють розвитку ринків. Ринки — це механізми обміну товарами та послугами. Зазвичай ми сприймаємо їх як фізичні місця, але існує багато віртуальних ринків, де покупці та продавці беруть участь без особистого контакту. Чи може ринок існувати без банку? Звичайно, існують локалізовані ринки, де купують товари та послуги продається без наявності банку. Готівка та бартер є можливими методами обміну товарами та послугами, але за відсутності функцій, функцій та інструментів, які надають банками ці ринки залишаються малими та неефективними.

Література

1. Закон України “Про Національний банк України” // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 29. – ст. 238.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

2. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” URL: www.bank.gov.ua
3. Здійснення Національним банком України регуляторної діяльності URL: www.bank.gov.ua

Lutsenko Yu., candidate of the first educational level (bachelor)
specialty 072 "Finance, Banking and Insurance"
Supervisor - Doctor of Economics, Associate Professor **Petrenko V.**
Kherson State University, Kherson

INDICATORS OF MOVEMENT OF PERSONNEL OF THE ENTERPRISE

The labor resources of the enterprise is a set of interrelated elements that characterize the population that has the necessary physical development, mental abilities and knowledge to work in the national economy, which are in interaction with material and financial resources, and set in motion and subject to influence and order by the subjects of management at different levels.

The main tasks of the analysis of the efficiency of labor resources of the enterprise include:

- study of their number, composition and structure;
- verification of data on the use of working time and development of the necessary organizational and technical reserves;
- study of forms, dynamics and causes of labor movement, labor discipline;
- analysis of the impact of the number of employees on the dynamics of products in the field of labor productivity;

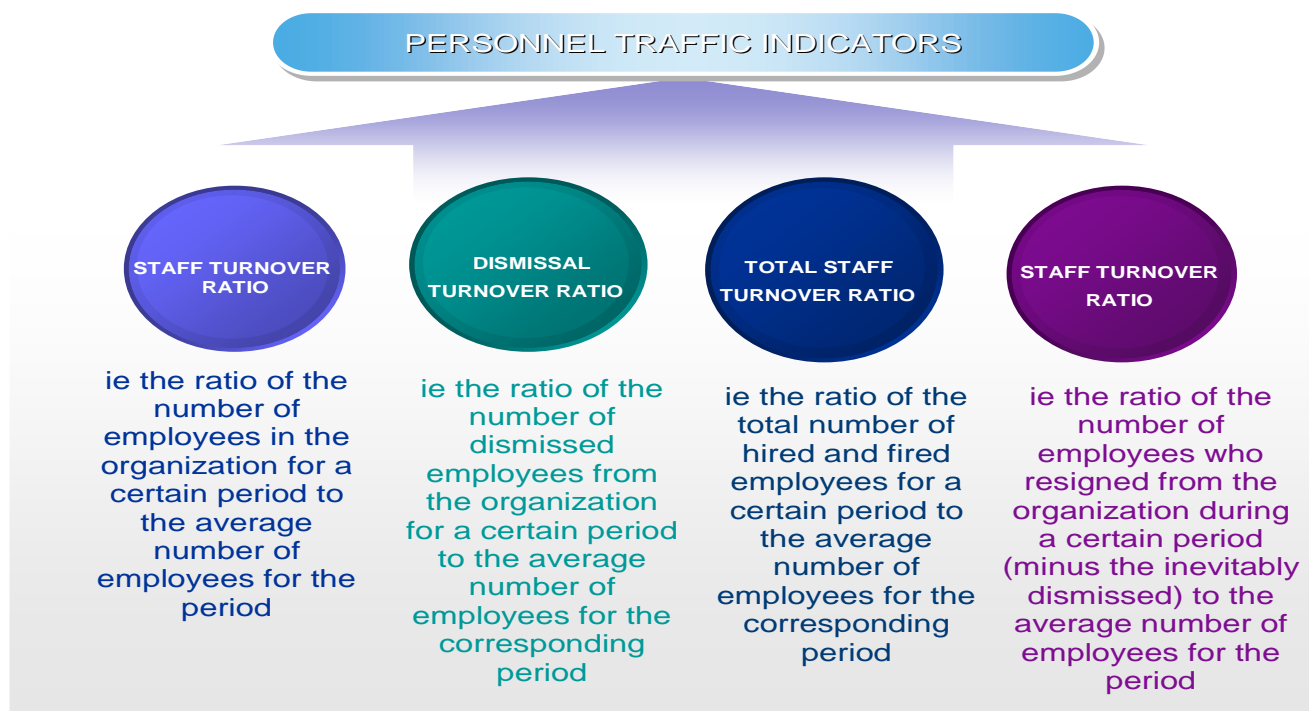
- study of the quality of applied production standards, their implementation and impact on productivity growth [1, p. 400]

In the domestic economic literature we find a variety of indicators for assessing the movement of personnel. For example, Balabanova L. and Sardak O. highlight the indicators shown in Fig.1.

Vesnin V., in addition to the coefficients of turnover of personnel for admission, dismissal and staff turnover ratio distinguishes three other indicators:

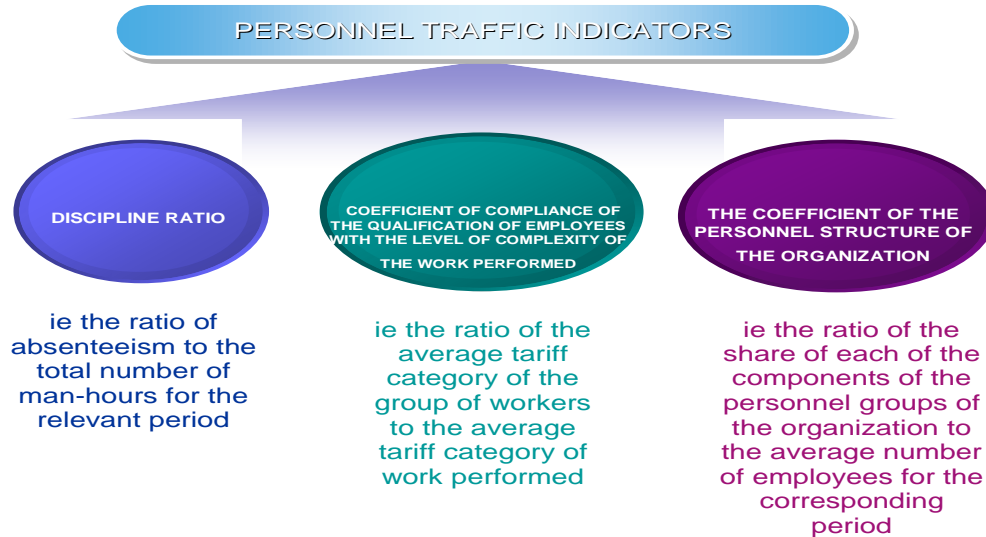
- coefficient of staff constancy, ie the ratio of the number of employees who were on the lists of the organization throughout the period (not less than 3 years) to the average number of employees for the period;

- the coefficient of staff turnover intensity, ie the ratio of the share of employees of the i-th group in the number of retired due to turnover to the share of the i-th group in the total number of employees.

Fig. 1 Indicators of enterprise personnel movement

Hetman O. and Shapoval V. have three more coefficients to the already existing indicators (Fig. 2).

Fig. 2. Additional indicators of the movement of personnel of the enterprise

Thus, the labor resources of the enterprise undoubtedly affect its efficiency. In order for the company to maximize its profits, it is necessary to conduct an analysis of the company's staff. Analyze staff turnover, their complexity, profitability and stability. Study their motivation and then draw comprehensive conclusions about hiring new employees or vice versa - reduce staff.

References

1. Gutorova O.O. Problems and prospects of rural development in Ukraine. Actual problems of innovative economy. 2016. № 4. P. 68-73.
2. Kovalenko SO, Masterenko Y.I. Local budgets in the conditions of decentralization. Business Inform. 2017. № 6. С. 45–49.
3. Myahokhod V., Vernyhor Y., Chepel O., Baran M. Formation of capable territorial communities. A practical guide. URL www.auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf
4. Boyko E. Assessment of the current state of development of rural areas of the Carpathian region. Economist. 2011. № 5. S. 33–36.

*Томницький І. А., здобувач 3 курсу, 5 групи
першого (бакалаврського) рівня
Спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Науковий керівник - к.е.н., Карнаушенко А.С.
Херсонського державного університету, м. Херсон*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН

Блокчейн - це розподілена база даних, яка використовується вузлами комп'ютерної мережі [1]. Як база даних, блокчейн зберігає інформацію в електронному вигляді у цифровому форматі. Блокчейни найбільш відомі своєю важливою роллю в системах криптовалют, таких як Біткойн, для створення безпечного та децентралізованого запису транзакцій [2]. Нововведення технології блокчейн полягає в тому, що вона гарантує точність та безпеку запису даних та викликає довіру без необхідності використання довіреної третьої сторони [3].

Одна з ключових відмінностей між типовою базою даних та блокчейном полягає в тому, як структуровані дані. Блокчейн збирає інформацію в групи, відомі як блоки, які містять набори інформації [4]. Блоки мають певну ємність зберігання і при заповненні закриваються і зв'язуються з раніше заповненим блоком, утворюючи ланцюжок даних, відомий як ланцюжок блоків. Вся нова інформація, яка слідує за щойно доданим блоком, компілюється у знову сформований блок, який потім також буде доданий в ланцюжок після заповнення.

База даних зазвичай структурує свої дані в таблиці, тоді як ланцюжок блоків, як впливає з її назви, структурує свої дані фрагменти (блоки), які з'єднуються разом [1; 3]. Ця структура даних за своєю сутністю створює незворотну тимчасову шкалу даних, яка реалізована у децентралізованому вигляді. Коли блок заповнюється, він стає частиною часової шкали.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Отже, блокчейн - це тип технології, яка записує транзакції в цифровий реєстр, де вони можуть бути змінені [1; 5]. Ці записи чи блоки інформації пов'язані з допомогою криптографії. Інформація про блокчейн легко перевіряється та відкрита для громадськості. Технологія блокчейн є децентралізованою, тому дані розподіляються між комп'ютерами клієнтів [1].

Суть технології блокчейн необхідно розкривати через призму такого поняття, як реєстр. Реєстр (від лат. *Regestrum, registrum* - список, перелік) є формою систематизації та обліку будь-якої інформації [2; 6]. Так, реєстр у його первісному вигляді був покладений в основу комерційної діяльності ще в давні часи і використовувався для фіксування та зберігання різної інформації, в основному про гроші чи майно. Спочатку для запису використовувалися глиняні таблички, потім папірус, пергамент і папір. Проте «переломним» моментом стало використання комп'ютерної техніки, яка спочатку використовувалася для перетворення інформації з паперу в цифровий код.

Грунтуючись на природі та властивостях технології блокчейн, можна стверджувати, що ця технологія є механізмом, що забезпечує вищий ступінь безпеки, ідентифікації даних, що робить блокчейн затребуваним і перспективним практично у всіх сферах [2].

Література

1. Лапко О.О., Солосіч О. С. Технологія блокчейн: поняття, сфери застосування та вплив на підприємницький сектор. *Бізнес Інформ*. 2019. №6. с. 77–82.
2. Blockchain Applications Deliver Enterprise Solutions. URL: <https://www.toptal.com/insights/innovation/blockchain-applications-create-enterprise-solutions> (дата звернення: 29.11.2021).
3. Blockchain what it means for your enterprise integration strategy. URL: <https://www.wipro.com/applications/blockchain-what-it-means-for-your-enterprise-integration-strategy/> (дата звернення: 29.11.2021).

4. Тхір О.С. РЕАЛІЗАЦІЯ SMART-КОНТРАКТІВ ДЛЯ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ НА ПЛАТФОРМІ ETHEREUM. Актуальні задачі сучасних технологій : матеріали VII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Тернопіль 28-29 листопада 2018. 181-182
5. Шевчук О.О. Блокчейн як каталізатор трансформації бізнес-процесів у страхуванні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. №1 (28). С. 272-278.
6. Нагайчук Н.Г., Третяк Н.М. Можливості використання технології blockchain у страхуванні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 19 (2). С. 104 – 107.

*Березка І. В., здобувач 3 курсу, 5 групи
першого (бакалаврського) рівня*

Спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Науковий керівник - к.е.н., Карнаушенко А.С.

Херсонського державного університету, м. Херсон

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

Країною-лідером з розробки, тестування та впровадження технології блокчейн в різні сфери економіки є США; інноваційні продукти в медичному страхуванні розробляються в азійських країнах. Окремі insurtech компанії знайшли успіх в P2P страхування та управління ризиками [1]. Але важливість впровадження технології блокчейн в сферу страхування складно переоцінити.

**II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.**

Страхові гіганти використовують технологію блокчейн, щоб запобігти страховому шахрайству, відстежувати медичні записи та подавати претензії [2]. За даними ФБР, загальна вартість страхового шахрайства (без урахування медичного страхування) у США оцінюється в понад \$40 млрд на рік [3]. Так само у Великій Британії шахрайство з претензіями приносить близько 3 млрд фунтів стерлінгів на рік. Це проблема не лише для страхових компаній, які втрачають гроші - страхове шахрайство коштує середній американській сім'ї від \$400 до \$700 у вигляді збільшення премій [4]. Технологія блокчейн може забезпечити кращу координацію між страховиками для боротьби з шахрайством.

Впровадження технології блокчейн для запобігання шахрайству потребує величезного рівня координації між страховиками, але може бути надзвичайно корисним у довгостроковій перспективі [5]. Так, наприклад, було розроблено ClaimShare. Ця програма використовує технологію блокчейн для боротьби з подвійними виплатами, коли один вигодонабувач шахрайським шляхом отримує виплату від кількох страховиків за один і той самий страховий випадок. Даний застосунок був розроблений та запущений у березні 2021 року технологічним стартапом зі світовим ім'ям - IntellectEU, який спеціалізується на фінансах та страхуванні [5].

Деякі китайські страховики вже працюють над сільськогосподарським страхуванням на основі блокчейну. Наприклад, у березні 2018 р. PICC запустила платформу страхування худоби на основі блокчейна [4]. Наразі проект обмежується тільки великою рогатою худобою. Кожна особина ВРХ ідентифікується та реєструється на платформі на основі блокчейну протягом усього її життєвого циклу. Вся необхідна інформація завантажується та зберігається в реальному часі на платформі. Претензії ініціюються та врегульовуються автоматично через блокчейн. Платформа також служить ефективною та надійною системою відстеження безпеки харчових продуктів.

II Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція
«Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи
розвитку»
20 квітня 2022 р.

Отже, дослідивши закордонний досвід впровадження технології блокчейн в сферу страхування встановлено, що майже всі провідні страхові компанії різних країн світу зацікавлені в розробці та впровадженні інноваційних страхових продуктів, які б допомагали їм уникнути великих витрат та шахрайства, а клієнтам - швидко, зрозуміло та прозоро отримати страхові виплати в разі настання страхового випадку.

Література

1. Демчук Д.А. Блокчейн технології в страхуванні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/185.pdf>
2. Кравчук Г., Доній Н. Філософія блокчейн у страховій сфері. Фінансовий сектор Європейського союзу та талий розвиток: європейський досвід, стратегічні орієнтири для України : матеріали конференції. Київ, 6.06.2019. с. 62-63
3. Охрімчук Є.І. Удосконалення фінансово-економічного сектору України шляхом впровадження технології блокчейн [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра; спец.: 072 – фінанси, банківська справа та страхування / Є.І. Охрімчук; наук. керівник В.Т. Александров. – Суми: СумДУ, 2020. – 42 с.
4. Smart contracts: Welcome to a world of automated digital commerce. URL: <https://www.recode.net/sponsored/11897198/smart-contracts-welcome-to-a-world-of-automated-digital-commerce>
5. Ramada Sarasola, M. Blockchain and the Future of Everything. URL: <https://www.willistowerswatson.com/assets/slides/blockchain-slidespdf.pdf>